

ARCHEOLOGIENOTA TIENEN – O.L.V. COLLEGE

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
G. VERBELEN, E. AUDENAERT, K. BOUCKAERT,
E. KEERSMAEKERS & A. DOUCET

JANUARI 2021

Titel

Archeologienota met ingreep in de bodem. Tienen – O.L.V. College

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Evelien Audenaert en
Kevin Bouckaert,

Projectnummer

2018D279

Plaats en datum

Kortenaken, januari 2021

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2018D279
ISSN 2034-5615

© 2021 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksopdracht</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>7</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>8</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>13</i>
3	Bureauonderzoek	15
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>15</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data</i>	<i>21</i>
3.3	<i>Historisch onderzoek</i>	<i>25</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>52</i>
3.5	<i>Afweging noodzaak verder onderzoek</i>	<i>54</i>
4	Vraagstelling & onderzoeksdoelen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.1	<i>Doelstellingen</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
4.2	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
5	Onderzoeksstrategie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.1	<i>Projectgebied</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
5.2	<i>Strategie</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
5.3	<i>Methode</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
5.4	<i>Technieken</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
5.5	<i>Evaluatiecriteria</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
5.6	<i>Vondsten</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
6	Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7	Bibliografie	71
7.1	<i>Publicaties:</i>	<i>71</i>
7.2	<i>Online bronnen:</i>	<i>71</i>
8	Figurenlijst	73
9	Plannenlijst	75

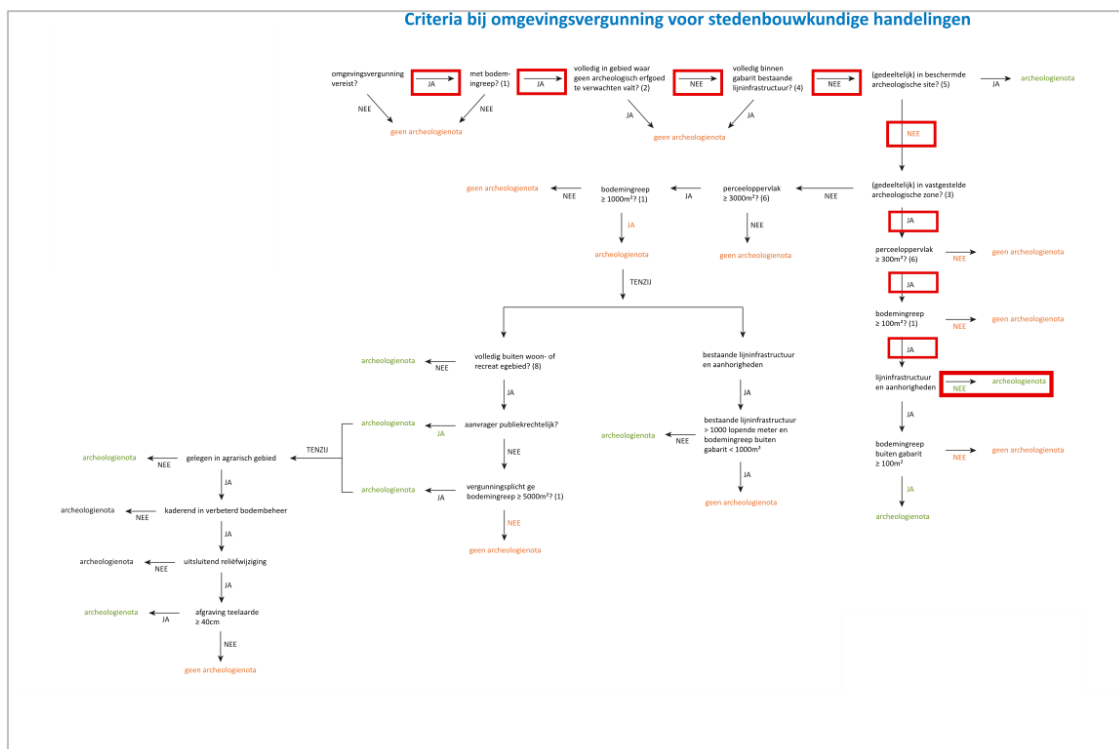
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria (Figuur 1):

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

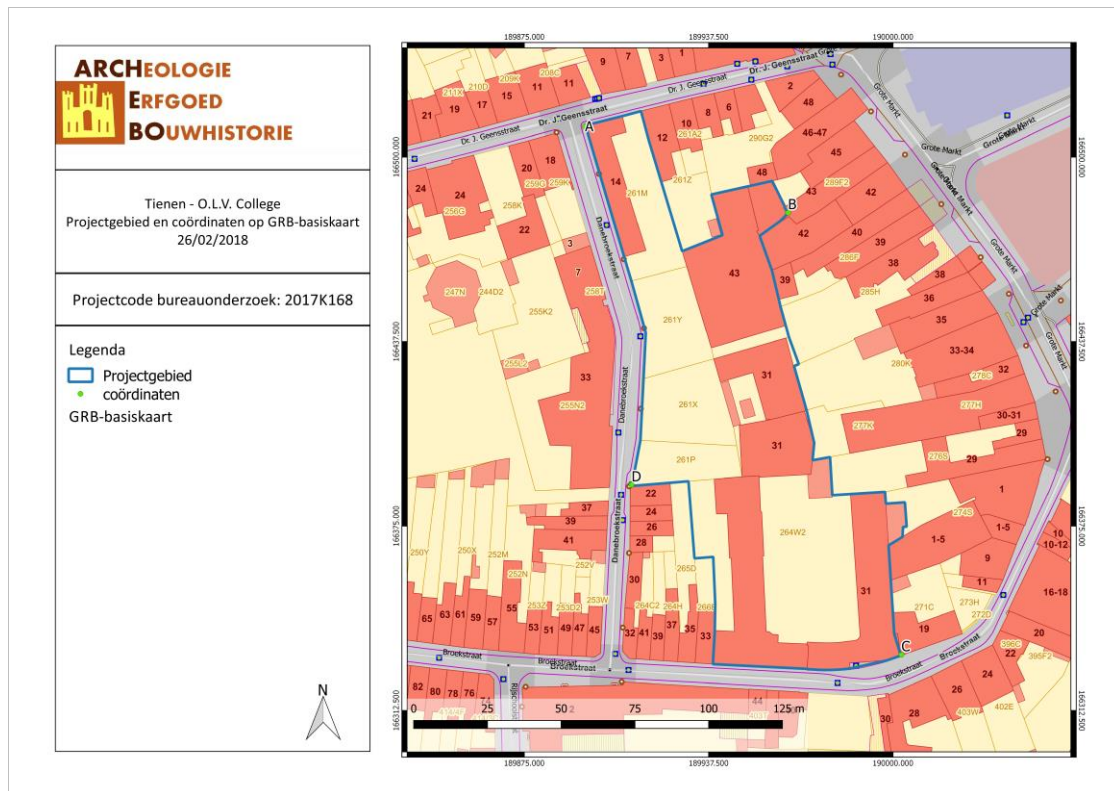
Naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor de gebouwen van het Onze-Lieve-Vrouwecollege in Tienen en een deel van het voormalige klooster van de Augustijnen. Het projectgebied bevindt zich ten westen van de Grote Markt van Tienen, langs de Broekstraat, de Danebroekstraat en de Dr. J. Geensstraat. De toekomstplannen omvatten de afbraak van bestaande gehelen, een nieuwbouw en nieuwe ondergrondse constructies. Er komt een ondergrondse parking

onder een deel van het projectgebied, de toegang wordt voorzien langs de Danebroekstraat. Het projectgebied is ca. 9490 m² groot.

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning pas na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon was Kris Lombaert. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de geplande werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

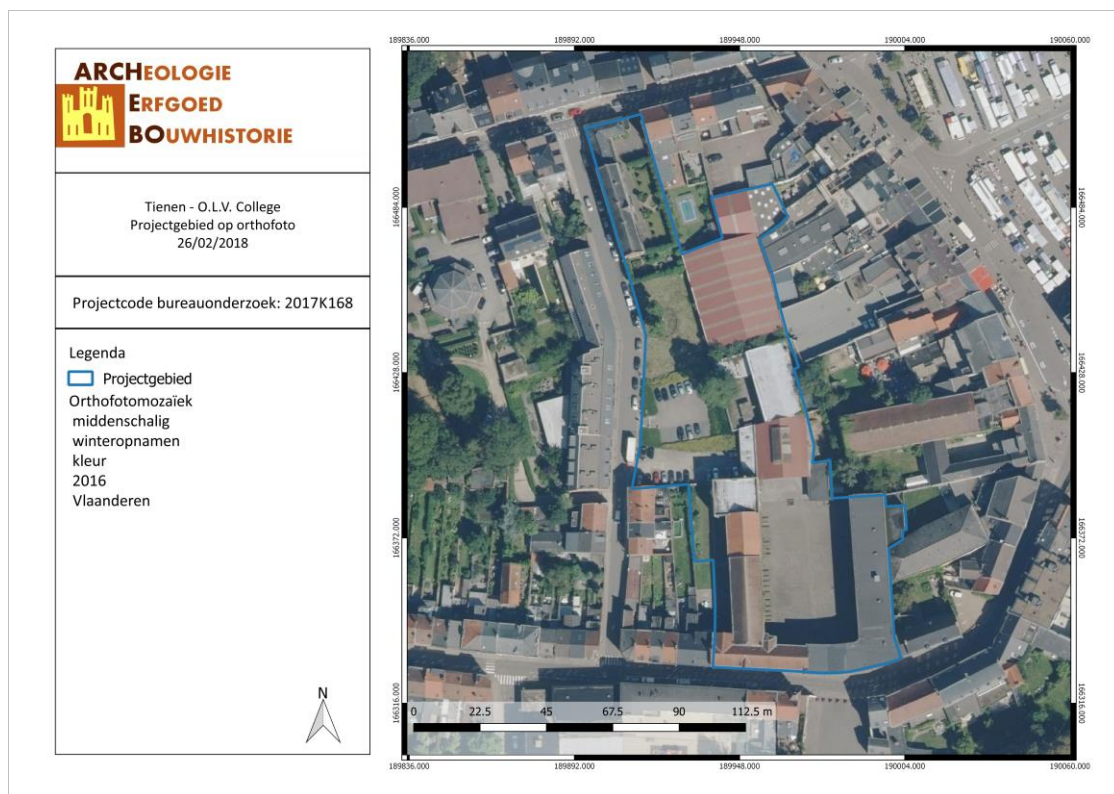
Administratieve fiche	
Naam site:	Tienen – O.L.V. College
Onderzoek:	Melding van Werken
Ligging:	Provincie Vlaams-Brabant, Tienen, Broekstraat
Kadaster:	Afdeling 3, sectie G, 264w2 en 261p, 261m, 261y, 261x, 289d2
Coördinaten (zie hoofdstuk 1.2):	A X 189895.586
	Y 166510.409
	B X 189964.446
	Y 166481.167
	C X 190002.885
	Y 166331.419
	D X 189911.386
	Y 166388.960
Opdrachtgever:	VZW Aartsbisdom Mechelen Wollemarkt 15 2800 Mechelen
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba
Projectcode bureauonderzoek:	2017K168
Projectcode proefputtenonderzoek:	2018D279
Projectleiding:	Jan Claesen
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014
Bewaarplaats archief:	ARCHEBO bvba (tijdelijk)
Oppervlakte projectgebied:	Ca. 9490 m ²
Uitvoeringsperiode:	Januari 2018 – januari 2021
Reden van de ingreep	De afbraak van bestaande gehelen, een nieuwbouw en nieuwe ondergrondse parking
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring ...

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het onderzoeksgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

TICO/18/02/26/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2018).

TICO/18/02/26/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018).

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het onderzoeksgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de omgevingsvergunning gevoegd te worden.

1.4 ONDERZOEKSVRAGEN

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied, op de volgende kaarten in het blauw aangeduid, is gesitueerd langs de Broekstraat en de Danebroekstraat in Tienen. Het gaat meer specifiek over het terrein waar het Onze-Lieve-Vrouwecollege op gevestigd is. Het projectgebied loopt verder door in noordelijke richting naar het voormalige klooster van de Augustijnen langs de Dr. J. Geensstraat. De schoolgebouwen zelf bevinden zich langs de Broekstraat. Langs de Danebroekstraat bevindt zich een parking. Het projectgebied is gelegen in de archeologische zone van de historische stadskern van Tienen (ID 140041).

Het projectgebied is voor een groot deel bebouwd. Alle gebouwen op het projectgebied zijn in een andere stijl gebouwd en dateren uit verschillende periodes. Eén van de recentste gebouwen langs de Broekstraat, uit 1965, bestaat uit 4 bouwlagen. Bij het oudere gebouw aan de linkerkant hiervan zien we een kelderverdieping die zichtbaar is boven het straatniveau met hierop nog drie bouwlagen onder een zadeldak. Langs de Danebroekstraat bestaat het projectgebied uit verhardingen die dienst doen als parking. Centraal op het projectgebied zien we nog enkele andere gebouwen, open ruimte wordt ingenomen door verhardingen die dienst doen als speelplaats.

Voor het projectgebied gelden enkele beschermingsstatuten, deze zijn van toepassing op de domeinen van het voormalige Augustijnenklooster.

De gebouwen zijn geïnventariseerd als vastgesteld bouwkundig erfgoed en erfgoedrelict. De inventaris onroerend erfgoed beschrijft ze als volgt:

“Fraai en vrij rijk afgewerkt gebouw in traditionele bak- en zandsteenstijl. Ietwat verhoogde begane grond op zandstenen plint met afschuining; horizontale geleidingen gemarkeerd door de speklagen en de geprofileerde kroonlijst; voorheen kruisvensters met strek voorzien van zandstenen stelblokken en sluitstenen; fraai dakvenster verrijkt met vier gordellijsten. Deuromlijsting uit einde 18de-begin 19de eeuw. Zijpuntgevels voorzien van muurvlechtingen en schouderstukken. Vensters ontdaan van hun kruiskozijs en verlaagd in de loop van de 19de-20ste eeuw. Koetshuis grondig verbouwd einde 18de eeuw.”¹

Ten zuiden van deze gebouwen zijn de voormalige kloostertuinen gelokaliseerd. Deze tuinen zijn geïnventariseerd als historische tuin of park op de inventaris landschappelijk erfgoed. Daarnaast maken ze ook deel uit van een beschermd stads- of dorpsgezicht. De inventaris beschrijft ze als volgt:

*“De zuidelijke helft van het tuinperceel wordt momenteel als parkeerterrein gebruikt, de noordelijke helft ligt braak. Op dit braakliggende stuk staan momenteel vier oude bomen: een witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) met 314 cm stamomtrek, een hemelboom (*Ailanthus altissima*) met 255 cm omtrek, een gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*) met 165 cm omtrek en vooral een ginkgo (*Ginkgo biloba*) met 377 cm omtrek. Bovendien zijn nog de relictten waarneembaar van twee merkwaardige bomen: levende wortelopslag en de dode stam van een ruwe iep met opgaande twijgen (*Ulmus glabra* 'Exoniensis') met 187 cm stamomtrek en levende opslag en de stronk (160 cm diameter) van een plataan (*Platanus hispanica*). De ginkgo, de plataan en de haagbeuk werden vermoedelijk aangeplant in*

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Klooster der Augustijnen', op: www.inventaris.onroenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 15 februari 2018.

het midden van de 19de eeuw; de paardenkastanje, de iep en de hemelboom in het begin van de 20ste eeuw, toen dokter Jozef Geens eigenaar was.”²

Figuur 4: Het projectgebied in een bocht van de Broekstraat. We zien de hoofdingang van het O.L.V College in het gebouw dat in de jaren 1960 gebouwd is (Google Streetview, 2018).

Figuur 5: Het projectgebied langs de Broekstraat rechts op de afbeelding (Google Streetview, 2018).

² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Kloostertuin van de Augustijnen', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 15 februari 2018.

Figuur 6: Het projectgebied langs de Broekstraat, de oudere gebouwen van het O.L.V. College (Google Streetview, 2018).

Figuur 7: Het projectgebied langs de Danebroekstraat, momenteel in gebruik als parking (Google Streetview, 2018).

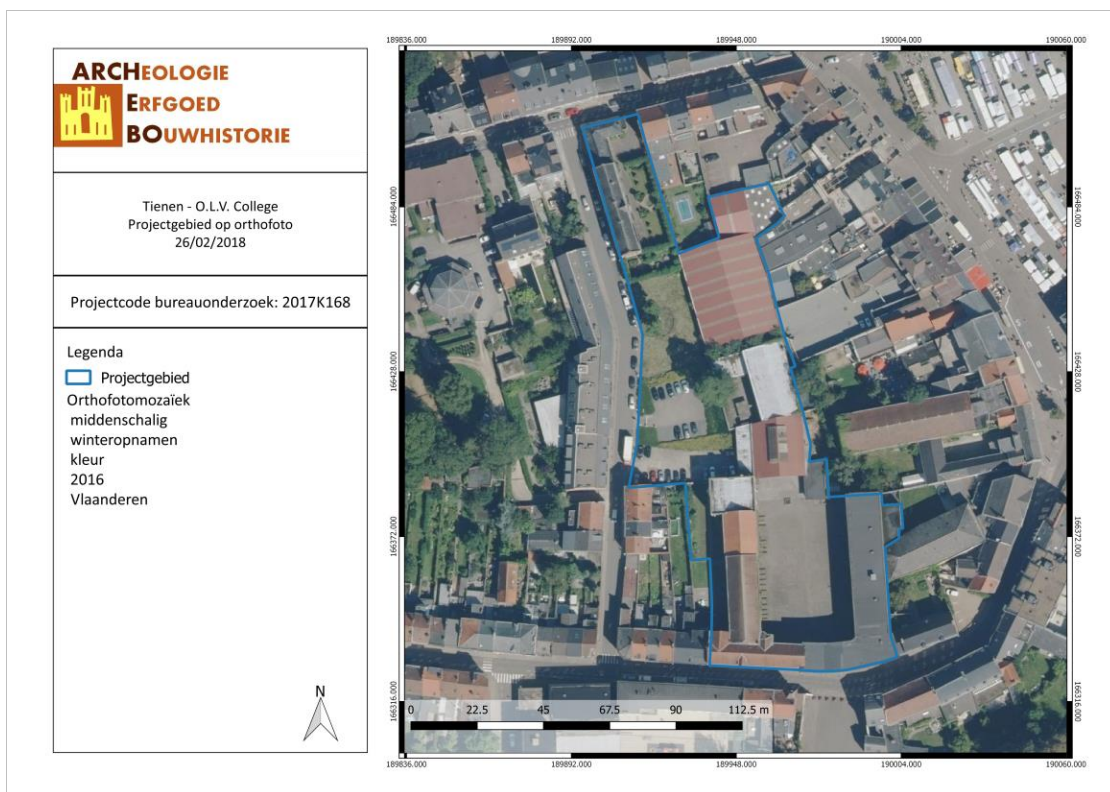
Figuur 8: het projectgebied langs de Dr. J. Geensstraat. Dit gedeelte maakte deel uit van het voormalige klooster van Augustijnen (Google Streetview, 2018).

Figuur 9: De hoek van de Dr. J. Geensstraat en de Danebroekstraat. Dit is het voormalige klooster van Augustijnen (Google Streetview 2018).

Figuur 10: Het projectgebied langs de Danebroekstraat. Deze percelen zijn de tuinen van het voormalige klooster van Augustijnen (Google Streetview, 2018).

TICO/18/02/26/3 - Digitale aanmaak

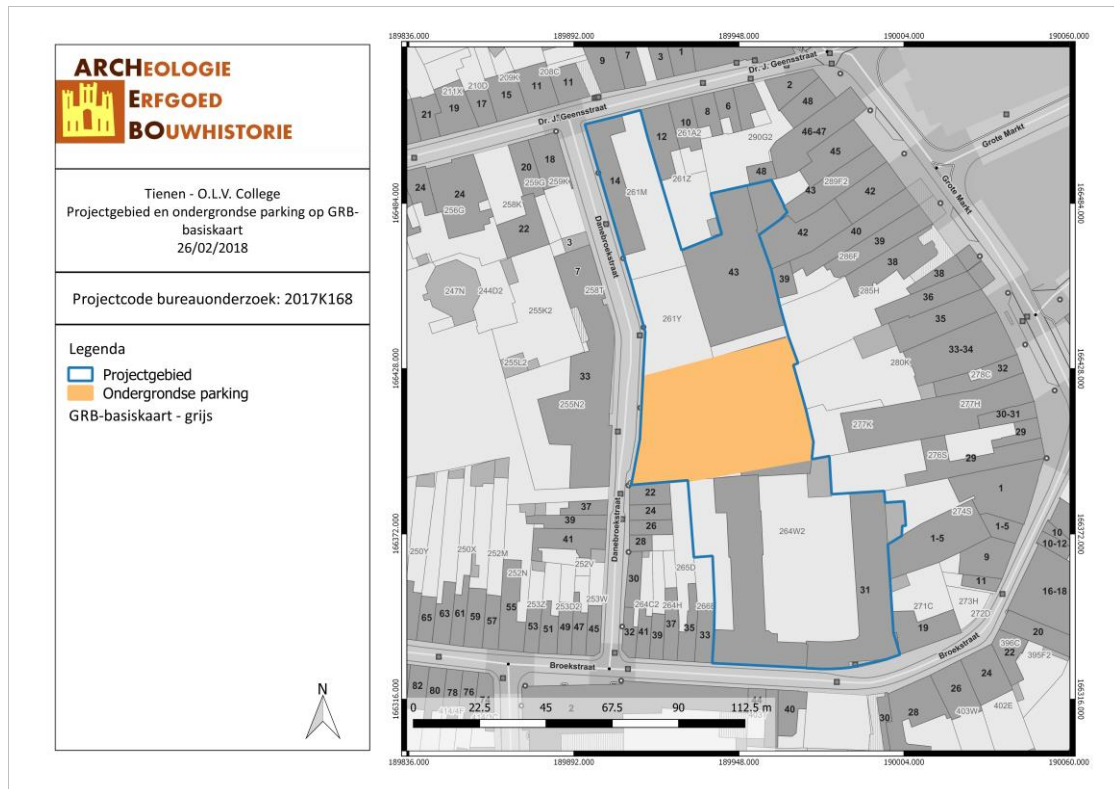
Figuur 11: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018).

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Initieel omvatten de toekomstplannen de afbraak van bestaande gehelen en het oprichten van een nieuwbouw met ondergrondse parking. De huidige eigenaar heeft echter besloten geen werken uit te voeren binnen het terrein.

Figuur 12: Situering van de ondergrondse parking (Urban Platform cvba, 2018)

TICO/18/02/26/4 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied en de ondergrondse parking op de GRB-basiskaart (ARCHEBO bvba, 2018)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in georeferenciede vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geploteerd om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

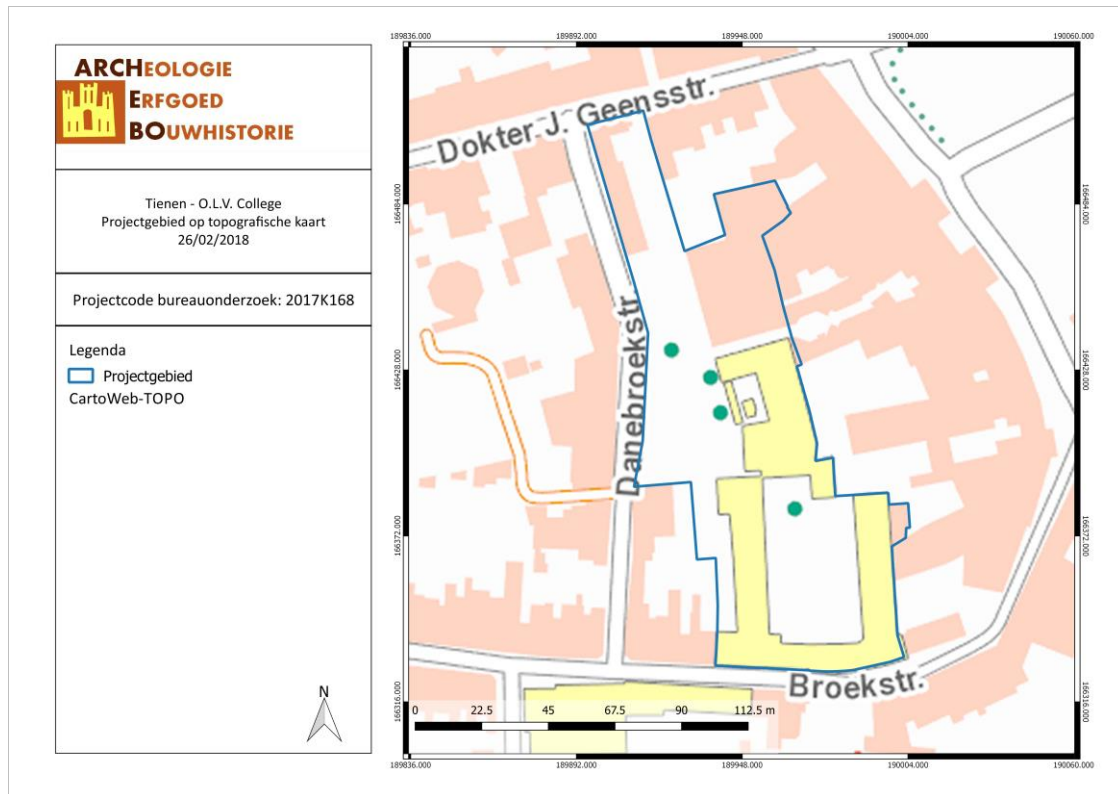
3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

Het onderzoeksgebied ligt in de archeologische zone van het historisch stadscentrum van Tienen, in de provincie Vlaams-Brabant, langs de Broekstraat, de Danebroekstraat en de Dr. J. Geensstraat. Het terrein ligt op amper 100m van de Grote Markt van Tienen.

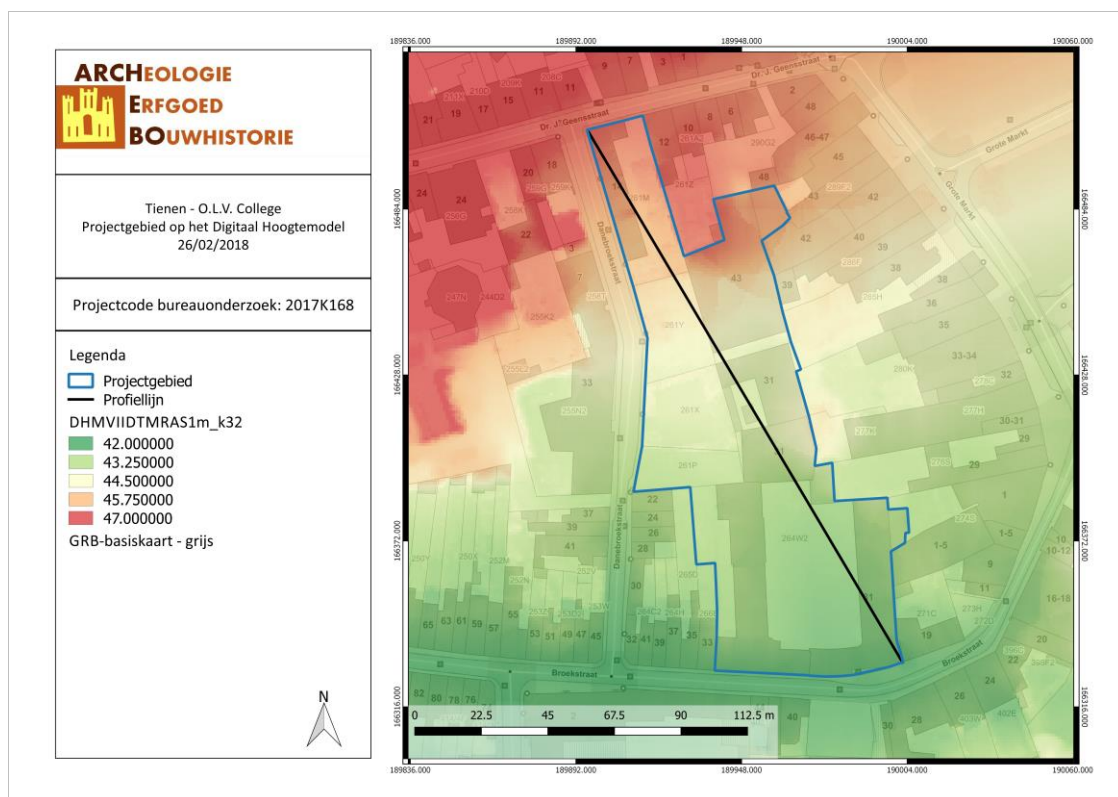
Vandaag is de dichtstbijzijnde waterstroom de Grote Gete, ongeveer 400 m ten zuiden van het projectgebied.

Volgens het Digitaal Hoogtemodel ligt het terrein op een zuidelijk gerichte helling tussen ongeveer 42 en 47 meter boven de zeespiegel.

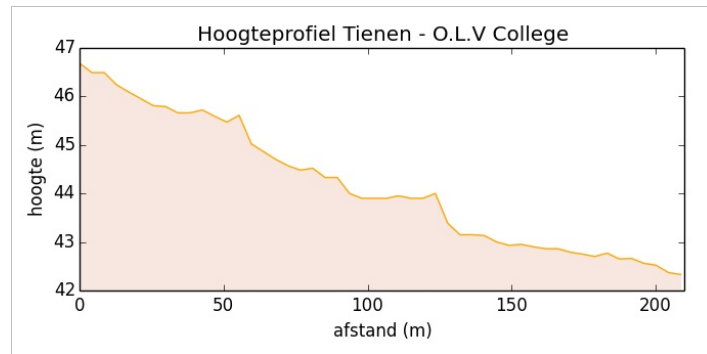
TICO/18/02/26/5 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2018).

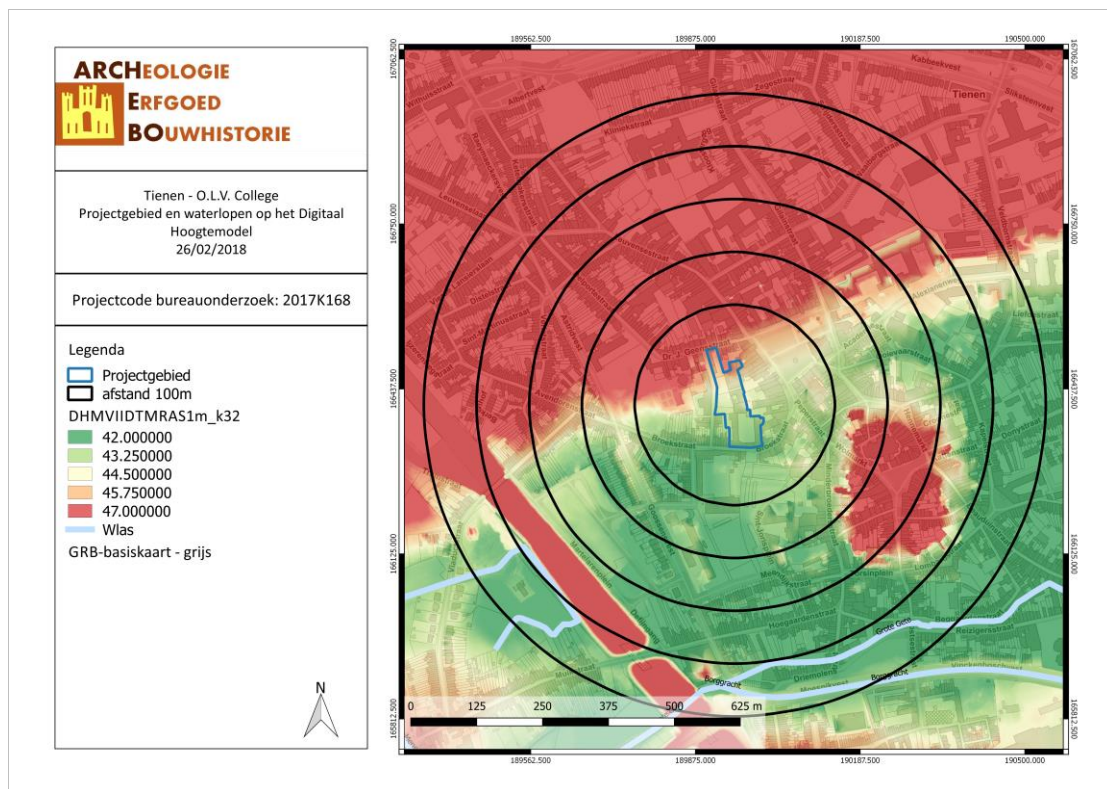

TICO/18/02/26/6 - Digitale aanmaak

Figuur 15: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018).

Figuur 16: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2018).

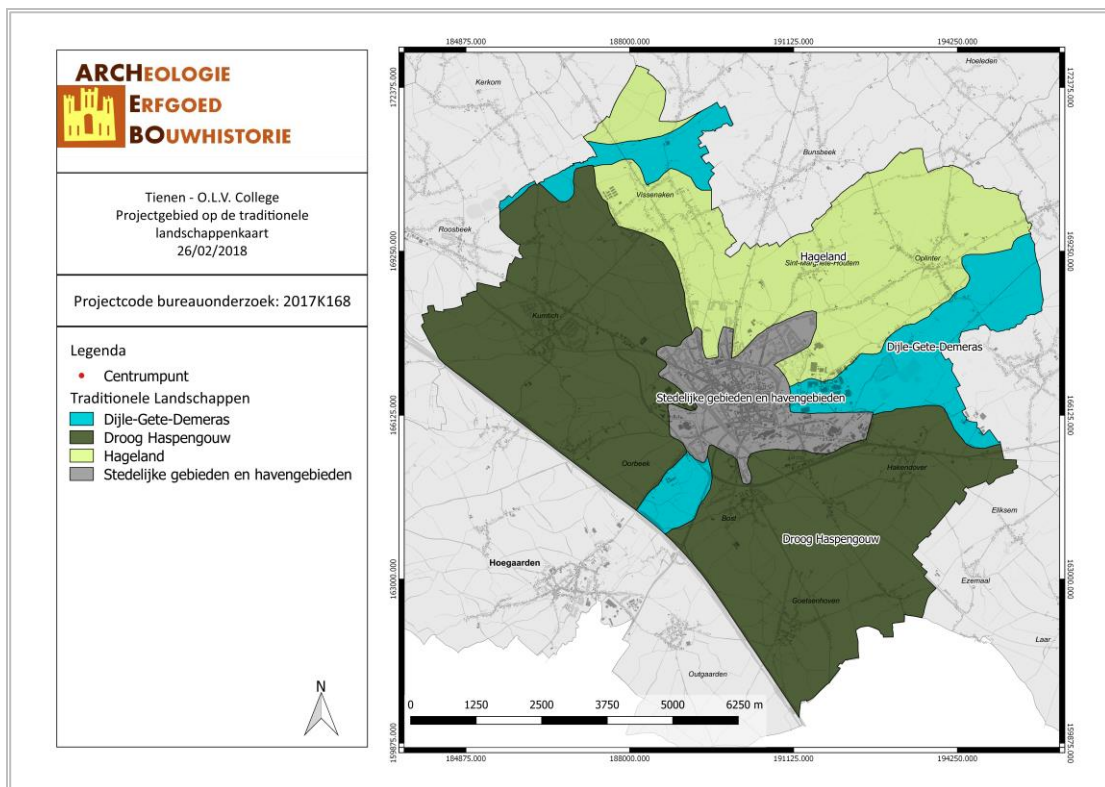
TICO/18/02/26/7 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Situering van de verschillende waterlopen rond het onderzoeksgebied (Geopunt, 2018).

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied zelf is gesitueerd in stedelijk gebied. Tienen bevindt zich op de grens tussen het Hageland en Droog Haspengouw. Het Hageland is de streek gelegen in Oost-Brabant en een klein deeltje van Limburg. *Grosso modo* ligt het gebied tussen de rivieren de Dijle, de Demer en de Gete, en de steden Scherpenheuvel-Zichem, Aarschot, Leuven, Tienen en Diest. Het Hageland is sterk heuvelachtig en kenmerkt zich door beboste ruggen en valleien met rijbewoning op de overgang. Het zuidelijke deel gaat geleidelijk over in de Brabantse en Haspengouwse leemplateaus.³ Droog-Haspengouw ligt ten zuiden van de lijn Eigenbilzen-Tongeren-Sint-Truiden. De zuidelijke grens ligt bij de rivier de Maas, waar het overgaat in de Condroz. Droog-Haspengouw is een belangrijk akkergebouw met suikerbieten en tarwe. In dit gebied is de grondwaterstand laag. Dit gebied was vanouds bosarm en is tegenwoordig een zeer open landschap. Het droge karakter van dit gebied komt doordat de ondergrond onder de lösslaag hier uit krijt bestaat, wat doorlaatbaar is voor water.⁴

TICO/18/02/26/8 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Het onderzoeksgebied in Tienen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2018).

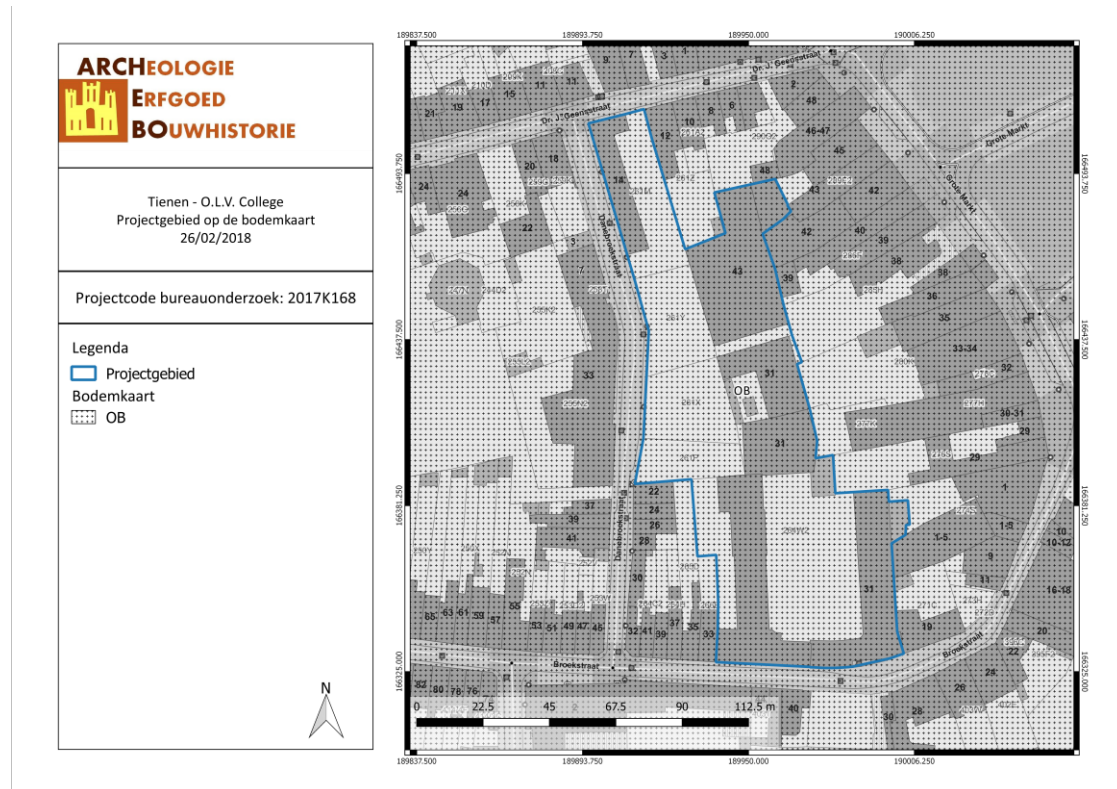
³ WIKIPEDIA, 'Hageland', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 5 januari 2018.

⁴ WIKIPEDIA, 'Haspengouw', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 5 januari 2018.

3.1.2.2 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen ligt het onderzoeksgebied in een bebouwde zone (OB).⁵

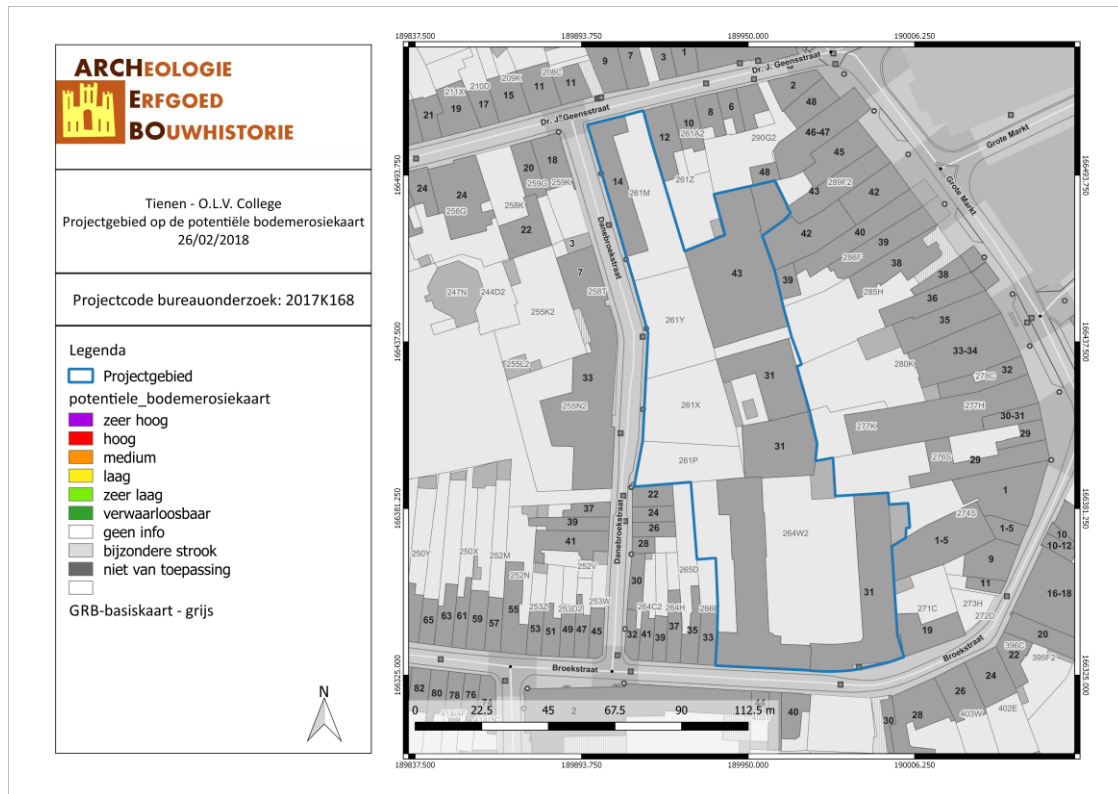
De potentiële bodemerosiekaart toont de schatting van de gemiddelde jaarlijkse bodemerosie door water en bewerking per perceel. Het onderzoeksgebied zelf is niet gekarteerd. Op de bodemgebruikskarta is het onderzoeksgebied gekarteerd als ‘andere bebouwing’.

TICO/18/02/26/9 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Situering van het onderzoeksgebied op de Bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018).

⁵ VAN RANST E. en SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000)*, Gent, 2000.

TICO/18/02/26/10 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Situering van het onderzoeksgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart (Geopunt, 2018).

TICO/18/02/26/11 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de Bodemgebruikskaart (Geopunt, 2018).

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Het projectgebied ligt binnen de historische stadskern van Tienen (ID: 140041).

Binnen het projectgebied zelf werd in 2015 archeologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van proefputten door Studiebureau Archeologie bvba. In de vier aangelegde proefputten werd een bodemarchief aangetroffen dat tot op een diepte van 1.80 tot 2.30 m onder het maaiveld bewaard bleef. In de vier putten werd onder een aantal ophogings- en puinlagen en op een diepte tussen 0.9 en 1.10 m onder het maaiveld telkens een eerste archeologisch relevant vlak aangesneden. Dit is vooral duidelijk in werkput 3 waar op 0.90 m onder het maaiveld twee kuilen en een fundering in natuursteen werden aangetroffen. Ook in werkput 4 werd op een diepte van 1.1 m onder het maaiveld een kuil aangesneden. Dit archeologisch relevante vlak wordt afgedekt door lagen die vondstmateriaal uit de 15de en 16de eeuw bevatten. Het betreft bijgevolg bewoning die ouder is dan deze op de oudste cartografische bron, de kaart van Jacob van Deventer. Op deze kaart is vrijwel het volledige huizenblok waarbinnen het projectgebied zich bevindt, aan de straatzijde bebouwd. Nog onder dit eerste archeologisch relevante vlak bevinden zich in alle werkputten stratigrafisch oudere lagen met vondstmateriaal dat tot de late middeleeuwen teruggaat. Minstens twee extra vlakken konden overal vastgesteld worden (waarbij het laatste vlak zich op de overgang met de natuurlijke bodem bevond). Twee scherven, een fragment van een kom of schaal en een scherf in blauw holglas kunnen in de Romeinse periode worden gedateerd. Gelet op de nabijheid van sites met Romeinse begraving en bewoning is de aanwezigheid van Romeins materiaal belangrijk en kunnen eventuele resten uit deze periode ook nog (deels) bewaard zijn gebleven.⁶

⁶ SMEETS M, *Archeo-rapport, het archeologisch vooronderzoek aan de broekstraat te Tienen*, Studiebureau Archeologie bvba, Kessel-Lo, 2016, p. 21.

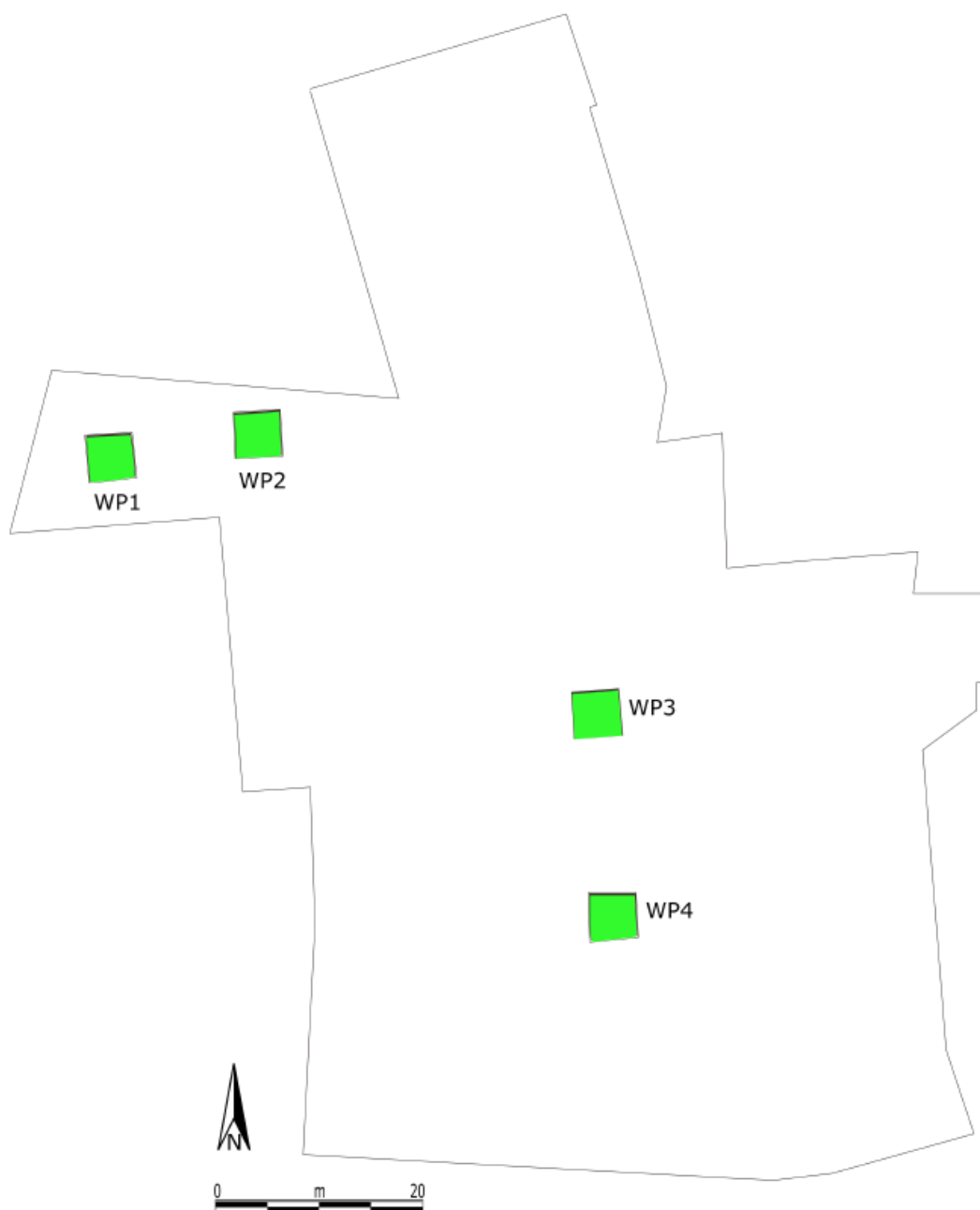

Fig. 2.1: Het puttenplan.

Figuur 22: Proefputtenplan van het uitgevoerde onderzoek in 2015 (Studiebureau Archeologie bvba, 2015).

Daarnaast loopt een deel van het projectgebied ook over de terreinen van het voormalige Augustijnenklooster (20 109).

In de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein zijn meerdere CAI-vindplaatsen gekend.

Het projectgebied bevindt zich net buiten de eerste stadsomwalling uit de volle middeleeuwen (152 468) en binnen de tweede stadsomwalling uit de late middeleeuwen (152 469). CAI 207 836 is de Leuvensepoort.

Het projectgebied ligt op ca. 240m ten westen van de Sint-Germanuskerk (CAI 3611), die mogelijk teruggaat tot een romaanse kerk uit de tweede helft van de 12de eeuw. Op de Hennemarkt, net ten oosten van de kerk, werden bij een werfcontrole drie waterputten met laatmiddeleeuws

vondstmateriaal aangetroffen (CAI 316). Op hetzelfde plein werden bij een recente opgraving de natuurstenen funderingen van een groot laatmiddeleeuws gebouw met bijhorende stratigrafisch oudere kuilen en lagen aangetroffen.⁷ Ook bij een proefputtenonderzoek op de hoek van de Peperstraat en de Broekstraat werden resten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd aangetroffen.⁸

Andere monumentale relictten in de omgeving van het projectgebied zijn het voormalig Augustijnenklooster uit de 17de eeuw (20 109), de gotische Onze-Lieve-Vrouw-ten-Poelkerk (2 456), een laatmiddeleeuws ziekenhuis (3 668) en de 16de-eeuwse Mulkkapel (3 383). Volgens de gegevens van de CAI bevinden er zich vier laatmiddeleeuwse molens in de nabijheid (CAI 5 592, CAI 5 588, CAI 5 589 en CAI 3 712).

De Broekstraat verbindt de stad Tienen met het gehucht Avendoren. Nabij deze as en op ca. 300 m ten westen van het projectgebied werden Romeinse crematiegraven (3 620 en 3 613) aangetroffen, die mogelijk behoren tot het Romeinse grafveld van Avendoren. Ook ter hoogte van CAI 3 616 bevond zich een vondstenconcentratie uit de Romeinse tijd. Op locatie CAI 3 614, ten zuiden van het projectgebied, werd eveneens een Romeins of een Merovingisch vlakgraf aangetroffen.

De meerperiodesite Grijpenveld 1 (CAI 143) bevindt zich op ca. 500 m ten westen van het projectgebied. Bij opgravingen werden hier o.a. resten van een laat-neolithisch wegtracé aangetroffen, een nederzetting uit de vroege ijzertijd, een vroeg-Romeinse vierkante grachtstructuur, een weg, een mithraeum, een grafveld en een pottenbakkerswijk uit de midden-Romeinse tijd, sporen van ambachten en twee laatmiddeleeuwse baksteenovens.

Bij een archeologisch vooronderzoek ten noordoosten van het projectgebied (CAI 208 075) werden greppels en paalkuilen uit de ijzertijd en een vermoedelijk middeleeuwse gracht aangetroffen.

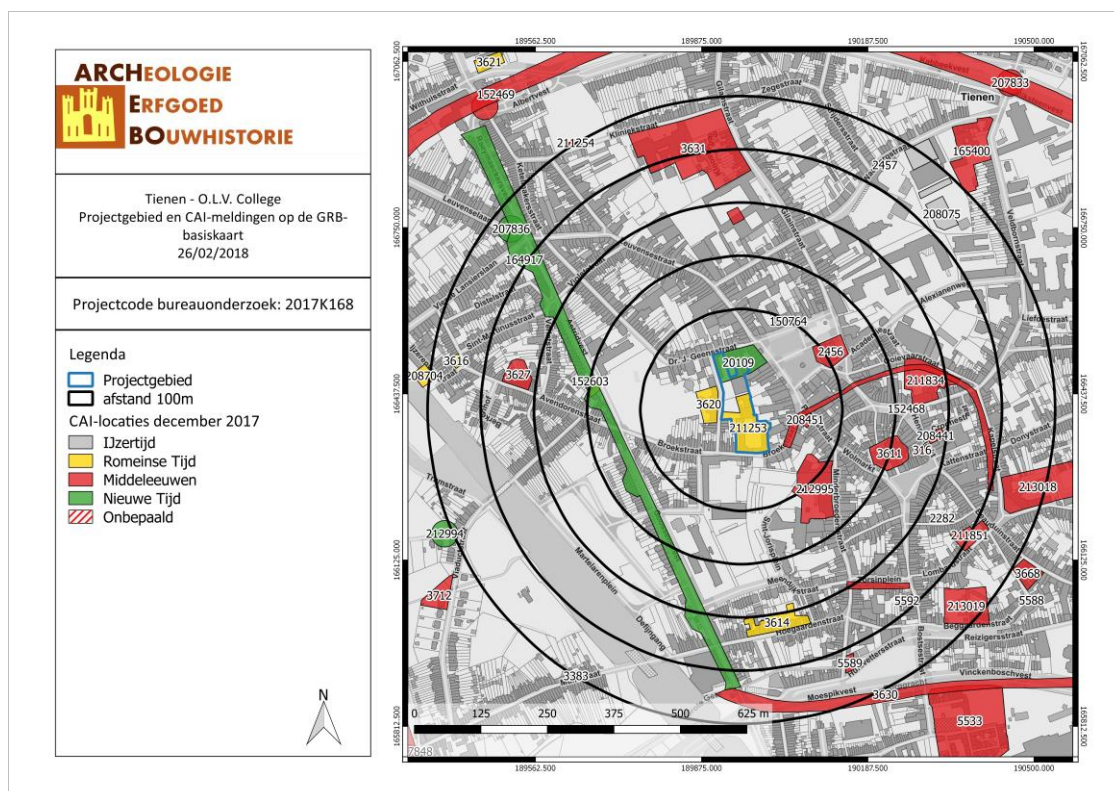
Onder het huidig museum het Toreke op de Grote Markt werden 17de-eeuwse scherven (CAI 150 764) aangetroffen. CAI 2 282 is de locatie waar bij een toevalsvondst aardewerk en glas uit de nieuwe tijd aan het licht kwam.

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
211253	Broekstraat / kuilen	Late middeleeuwen
2456	OLV-Ten-Poelkerk / zaalkapel	Late middeleeuwen
20109	Voormalig Augustijnenklooster	17 ^{de} eeuw
208441	Hennemarkt II / muren	Late middeleeuwen
316	Hennemarkt I / waterputten	Late middeleeuwen
208451	Peperstraat / afvalputten	Late middeleeuwen
3611	Sint-Germanuskerk	Late middeleeuwen
3613	Koningin Astridvest / vlakgraf, terracotta vazen	Midden-Romeinse tijd
3627	Sint-Martinuskerk en kerkhof	Late middeleeuwen
3614	Hoegaardenstraat / aardewerk en glazen vaatwerk	Romeinse Tijd
3631	Kabbeekklooster	Late middeleeuwen

⁷ VANDER GINST V. en SMEETS M., *Het archeologisch vooronderzoek aan de Hennemarkt te Tienen*, Kessel-Lo, 2015.

⁸ SMEETS M., *Het archeologisch vooronderzoek aan de Peperstraat te Tienen*, Kessel-Lo, 2015.

152468	Eerste stadsomwalling	Volle middeleeuwen
152469	Tweede stadsomwalling	Late middeleeuwen
211834	Hertogensite	Late middeleeuwen
3620	Danebroekstraat / vlakgraf	Midden-Romeinse tijd
150764	Voormalig Vredegerecht / aardewerk en put	17 ^{de} eeuw
152603	18de-eeuwse stadsomwalling	18 ^{de} eeuw
212995	Voormalig Minderbroederklooster	Late middeleeuwen

TICO/18/02/26/12 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2018).

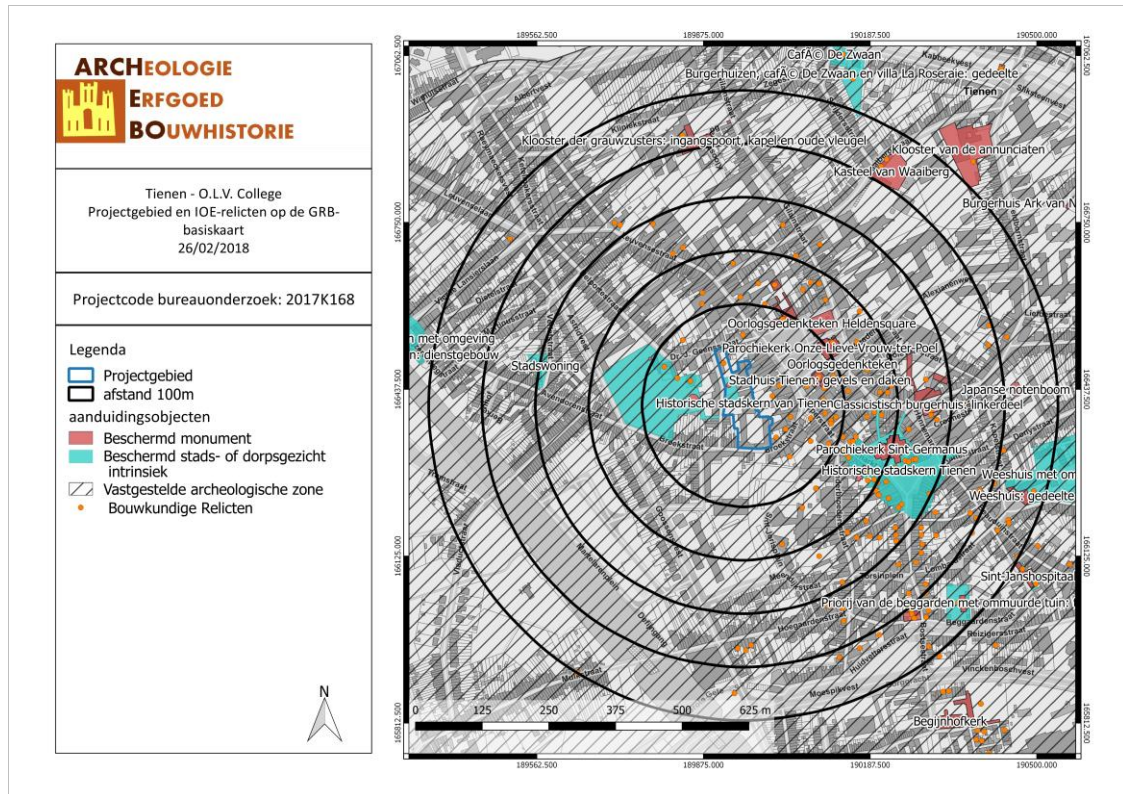
3.2.2 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.⁹

Het projectgebied bevindt zich in het historisch stadscentrum van Tienen en is hierdoor een vastgestelde archeologische zone. Op het projectgebied zelf bevinden zich bouwkundige relictten. Een

⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Inventaris Onroerend Erfgoed', op: www.inventaris.onroenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

deel is beschermd als stads- of dorpsgezicht. In de nabije omgeving bevinden zich verschillende beschermde monumenten.

TICO/18/02/26/13 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Kaart met aanduiding van de IOE-relicten (Geoportaal, 2018).

3.3 HISTORISCH ONDERZOEK

3.3.1 Onderzoek historische bronnen: achtergrondinformatie

Toponymie

Over de naam Tienen is zeer veel geschreven. Een mogelijke etymologische verklaring werd gegeven door plaatsnaamkundige dr. Paul Kempeneers. Hij vertrekt niet van de vorm *thuinas*, die zou voorkomen in het jaar 872 in een document uit de kanselarij van Karel de Kale. Hierin verklaarde de Franse vorst, dat de abdij van Saint-Germain-des-Prés te Parijs in het bezit was van een villa of klooster, gelegen in de pagus Haspengouw. In werkelijkheid staat in de tekst duidelijk *thuinas*. Bovendien is het schrift van het cartularium uit de 12de eeuw. Het in Parijs berustende origineel van 872 bevat het citaat niet. Tussen 872 en de 12de eeuw werd dus een falsum opgemaakt. Het origineel werd gekopieerd, maar met inlassing van bepaalde gedeelten. Ook wijkt de vorm *thuinas* volledig af van alle overgeleverde vormen.¹⁰

Tienen ligt in een gebied dat al vroeg deelnam aan de Germaanse klankverschuiving. Daarom gaat Kempeneers uit van de reconstructie *deunium*. Deze vorm gaat terug op de persoonsnaam *deunios*, die zoveel betekent als 'de machtige, de vereerde'. *Deunium* is een afleiding van deze persoonsnaam, met de betekenis 'bij de lieden van Deunios'. Door de Germaanse klankverschuiving werd de beginklank een

¹⁰ KEMPENEERS P., *Thuis in Tienen*, Tienen, 1999, p. 984-987.

T. De klinkers *ie* van Tienen gaan klankwettig terug op een West-Germaanse *eo* (zoals in Teones) en verder op een Indo-Europese *eu*. De uitgang *-iom* verdoft in het Nederlands tot *-en*. Samengevat ging de evolutie mogelijk als volgt; *deuniom* (Indo-Europees) – *teonum* (Germaans) – Tienen (Nederlands).¹¹

Verder meent Robert Rock dat Tienen een germanisering is van het Keltische *duno*, wat 'heuvel, versterking op een heuvel, versterking' betekent. De naam zou etymologisch kunnen opklimmen tot het Gallische '*tigerno*, *tigunno*' wat eveneens betekent: hoogtepunt, hoofd, verhevenheid. De auteur wijst op de overeenstemming met de Tiense topografie, met de Sint-Germanusheuvel waarrond de stad ontstond.¹²

Stadsontwikkeling

Tienen is een stad met een rijke geschiedenis. Reeds voor onze jaartelling was er bewoning en gedurende de Romeinse periode bevond zich in de noordwestelijke zone van de huidige stad een Romeinse *vicus*, waarvan de oppervlakte op ca. 60 ha wordt geschat. De *vicus* wordt beschouwd als één van de belangrijkste landelijke nederzettingen van de *civitas Tungrorum* en er werden reeds sporen teruggevonden van ijzerwinning, bronsproductie, secundaire glasproductie, weverijen en pottenbakkersactiviteiten. De nederzetting ontstond wellicht aan het begin van de 1ste eeuw en bleef bewoond tot aan het begin van de 4de eeuw.

Gedurende de middeleeuwen behoorde Tienen tot de belangrijkste Brabantse steden. Vooral de 13de eeuw vormde een bloeiperiode voor de stad. Tienen was als meest oostelijke punt van het hertogdom, gelegen op de handelsweg tussen Brugge en het Rijnland zowel op strategisch als economisch vlak van enorm belang voor de Brabantse hertogen. Tienen kreeg reeds op het einde van de 12de eeuw een eerste stadsomwalling. De stad werd zo een belangrijke locatie voor de hertogen tegen het vijandige prinsbisdom Luik en voor de controle op de transithandel. De Tiense welvaart in deze periode was voornamelijk te wijten aan de lakenindustrie. Binnen des stad vestigden zich in deze periode ook verschillende kloosterorden die er hun kloosters op korte tijd tot grote bloei brachten en had de stad enkele belangrijke liefdadigheidsinstellingen: o.a. het Sint-Janshospitaal (1200), de leprozerij van Danebroeck (1200) en de Tafel van de H. Geest (1250).

Aan het begin van de 14de eeuw was Tienen op het toppunt van haar stedelijke macht en werden haar wallen aanzienlijk verruimd. Het belang van de stad valt tevens af te leiden uit het beroemde charter van Kortenbergh (1312). In dit charter gaf hertog Jan II medezeggenschap aan zes Brabantse steden verenigd in zijn raad. Tienen zetelde hierin naast de steden Brussel, Leuven, Antwerpen, 's Hertogenbosch en Zoutleeuw.

Aan het einde van de 15de en het begin van de 16de eeuw daalde het inwonersaantal van de stad fel. Redenen hiervoor zijn onder meer het verval van de textielnijverheid die zich gedurende de 15de eeuw in vrijwel alle Brabantse steden inzette en oorlogstroebelen.¹³

Avendoren-wijk

Bij werkzaamheden aan een waterleiding werd in 1951 de tumulus van Avendoren aangesneden. De tumulus bevond zich aan de westrand van de *vicus*, langs de oude baan naar Leuven. Het bleek om een

¹¹ KEMPENEERS P., *Thuis in Tienen*, Tienen, 1999, p. 984-987.

¹² ROCK R., 'Tienen', in: *Onze steden*, Brussel, 1942, p. 81.

¹³ CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., DEVROE A., en VERBEELEN G., *Archeologienota, Tienen – Ooievaarstrat, 'Hertogensite'*, Kortenaeken, 2016, p. 29-30.

uitzonderlijk rijk graf te gaan dat toebehoorde aan een volwassen vrouw van circa 30 jaar. Nader onderzoek legde een houten grafkamer bloot van 2 x 1,5 m, waarin talrijke bronzen, zilveren en glazen recipiënten aanwezig waren. Verder werden ook gouden kralen en enkele benen artefacten aangetroffen. Uit archiefteksten blijkt dat deze tumulus mogelijk ook tot een groep van drie tumuli behoord heeft. Zo wordt onder meer melding gemaakt van ...die straet, die van den tommen van Averendoren te Darenbroec wert compt of juxta tumbas de Averendoren. In 1511 was nog slechts één tumulus in het land schap zichtbaar die in de loop van de 17e eeuw eveneens volledig verdween.¹⁴

In de Danebroekstraat werden Romeinse aangetroffen. Deze behoren volgens Prof. Dr. Mertens¹⁵ vermoedelijk tot het grafveld van Avendoren. Het is zelfs niet ondenkbaar dat de Romeinse heirbaan tussen en Tienen en Tongeren via deze zone de vicus inliep, wat de mede de aanwezigheid van een grafveld verklaart.

De Broekstraat, Danebroekstraat en Dr. J. Geensstraat

Het projectgebied bevindt zich in een bouwblok omsloten door de Broekstraat, de Danebroekstraat en de Dr. J. Geensstraat.

De Broekstraat verbindt de Grote Markt met de Avendorenstraat. Oorspronkelijk liep de straat naar het broek langs de Oude Mene.¹⁶ Langs deze straat stroomde een vertakking van de rivier de Mene. Deze vertakking volgt gedeeltelijk de Rijschoolstraat, loopt dan overwelfd dwars over de Kazerne en verder onder de huizen van de Broekstraat tot aan de Paardebrugstraat.¹⁷

De Danebroekstraat verbindt de Dr. J. Geensstraat en de Broekstraat. De naam verwijst naar het Danebroekklooster. Deze naam is in gebruik sinds eind 18de eeuw. Voordien werd voor deze straat vermoedelijk de naam Waterbornestraat of Mattebornestraat (naar de Sint-Martensborn) gebruikt.¹⁸

De Dr. J. Geensstraat stond voor 1937 beter bekend als de Augustijnenstraat.¹⁹ De huidige naamgeving is vernoemd naar Joseph Geens. Hij was heemeester van het Burgerlijk Gasthuis en één van de stichters van de H. Hartkliniek.²⁰ De naam Augustijnenstraat dateert van de 17de eeuw. Hiervoor heette de straat Barbelenstraat, vermoedelijk een verwijzing naar de Sint-Barbarakapel die zich hier bevond. Bronnen traceren de kapel terug tot 1336.²¹ Langs de Sint-Barbarakapel is er sprake van het Sint-Barbarakerkhof. Het kerkhof wordt reeds in 1427 vermeld. Ze besloeg de gronden langs de huidige Dr. J. Geensstraat naar de Grote Markt toe. Het is onduidelijk of het kerkhof ouder is dan de hoeve de Rode Poort. In de 17de eeuw is er enkel sprake van het kerkhof op een perceel tussen het huis Sinter-Viven en de Rode Poort. Dit is de hoek gevormd door de Grote Markt en de Dr. J. Geensstraat. Het kerkhof bleef bestaan tot 1860. Daarna werd de derde zijde van dit perceel naar de straatkant verlegd, zodat er meer plaats kwam voor particuliere gebouwen. We merken op dat dit kerkhof op geen enkele historische kaart aangeduid staat.²²

¹⁴ Raap-rapport 1986, 2010, p.31

¹⁵ MERTENS J., 1972, p.120 en 158

¹⁶ KEMPENEERS P., *Tiense plaatsnamen*, Tienen, 1987, p. 268.

¹⁷ KEMPENEERS P., *Tiense plaatsnamen*, Tienen, 1987, p. 35-36.

¹⁸ KEMPENEERS P., *Tiense plaatsnamen*, Tienen, 1987, p. 269.

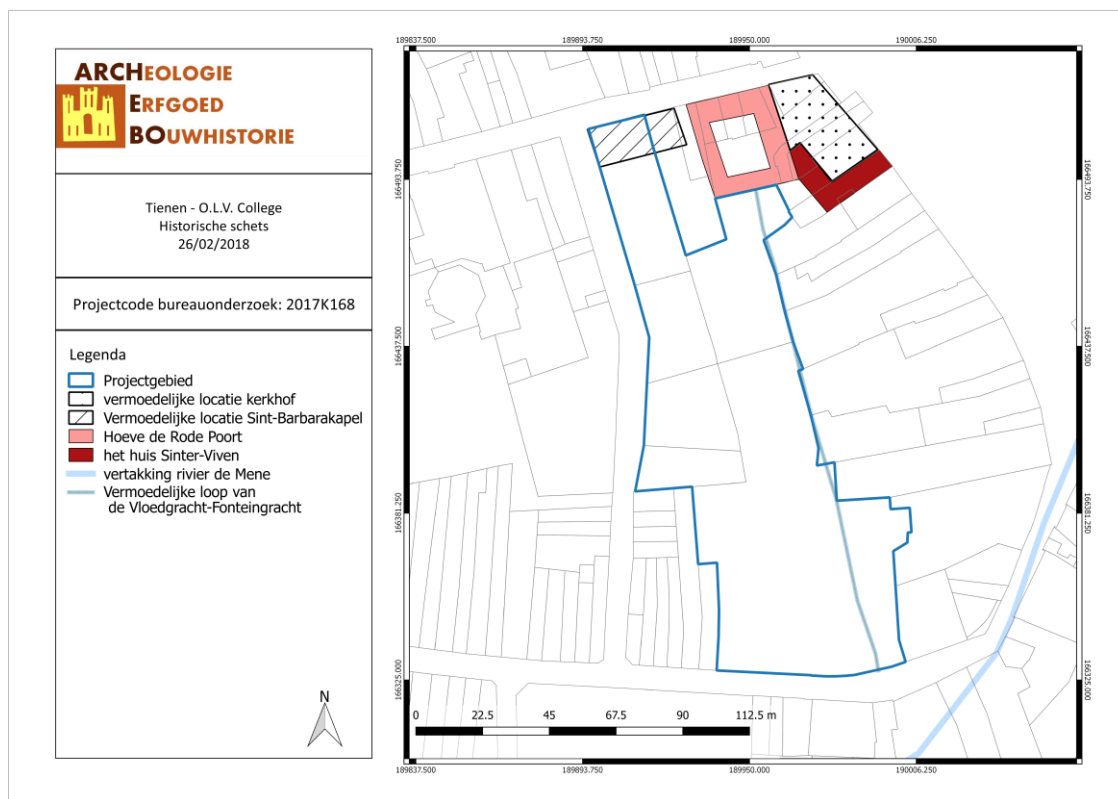
¹⁹ KEMPENEERS P., *Tiense plaatsnamen*, Tienen, 1987, p. 265.

²⁰ KEMPENEERS P., *Tiense plaatsnamen*, Tienen, 1987, p. 268.

²¹ VAN EECKHOUDT L., 'De Augustijnen te Tienen (1615-1796)', in: *Oost-Brabant*, 2003, p. 55.

²² KEMPENEERS P., *Tienen in de wandeling*, Tienen, 2013, p. 79; KEMPENEERS P., *Tienen in verbeelding*, Tienen, 1986, p. 115; RIJKSARCHIEF BELGIE, 'Augustijnencollege te Tienen', op: www.search.arch.be, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018;

In de 16de eeuw waren de Dr. J. Geensstraat en de Broekstraat met elkaar verbonden via een gracht. De Vloedgracht staat in andere bronnen bekend als de Fonteingracht. Ze volgt bijna de rooilijn achter de huizen aan de westkant van de Grote Markt. In de Broekstraat liep de Fonteingracht tussen de panden 269 en 270. Eind 18de eeuw is de gracht verdwenen.²³

TICO/18/02/26/14 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Historische schets (ARCHEBO bvba, 2018).

3.3.2 Bouwhistorische analyse van het projectgebied

In de volgende pagina's zal getracht worden een (bouw)historisch overzicht te geven van de bebouwing op het projectgebied. Omwille van beperkingen in het onderzoek is deze informatie echter niet volledig. Voor deze bouwhistorische analyse werden iconografische, cartografische en geschreven bronnen geraadpleegd.

Een belangrijke bron van informatie was historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel wijzigde doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen

KEMPENEERS P., 'Tiense Sprokkel 322: Sint-Barbarakerkhof', op: www.kempeneers.org, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018; VAN ECKHOUDT L., 'De Augustijnen te Tienen (1615-1796)', in: *Oost-Brabant*, 2003, p. 56.

²³ KEMPENEERS P., 'Jaco Mertens: de Hemel te rijk', op: www.kempeneers.org, laatst geraadpleegd op 16 februari 2018.

aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Meer kaartmateriaal en bronnenmateriaal dat een beter zicht geeft op de evolutie vanaf de 19de-eeuw vonden we in de kadasterarchieven.

De ontwikkeling van het projectgebied in de 14de en de 15de eeuw

In zijn verschillende publicaties geeft dr. P. Kempeneers een overzicht van de bouwgeschiedenis van Tienen. Hij toont aan dat er reeds in de 14de eeuw sprake is van bebouwing op het projectgebied.

Het erf gelegen op de hoek van de Broek- en de Danebroekstraat hoorde rond 1370 toe aan de familie Van Nuwenhuizen. In 1477 is Nicolaus Smedekens eigenaar van dit perceel. Dit huis grensde aan de goederen van Henrick Pierarts (nr. 262).

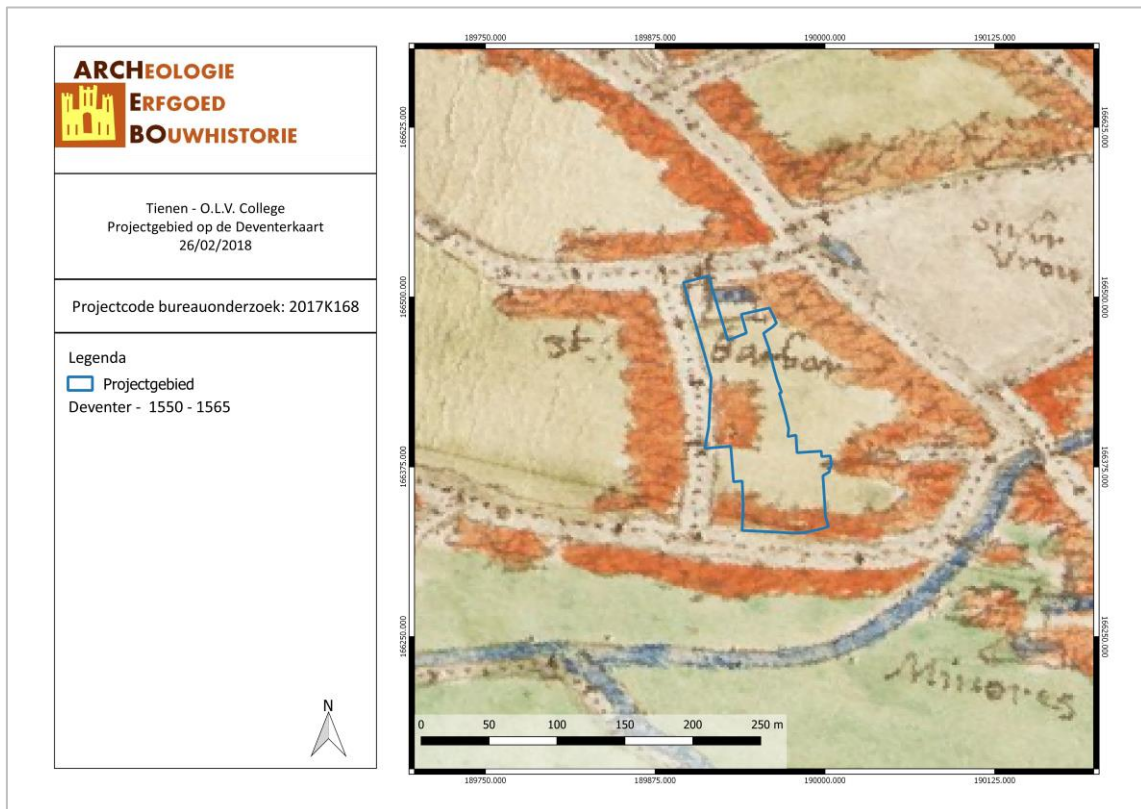
Op de locatie van de huidige speelplaats van het Onze-Lieve-Vrouwecollege stond in de tweede helft van de 14de eeuw een huis van molenaar Bernardus Stael. Het huis grensde aan de Fonteingracht.

Gedurende de 18de eeuw komen deze percelen in handen van de Augustijnen.

De ontwikkeling van het projectgebied 16de eeuw

Tijdens de tweede helft van de 16de eeuw vervaardigde de **cartograaf Jacob van Deventer** in opdracht van de Spaanse koning Filips II de plattegronden van meer dan 220 steden van de oude Nederlanden. In de meeste gevallen gaat het om de oudste cartografische weergave van deze steden die vandaag nog wordt bewaard. De nauwkeurigheid van de kaarten wordt algemeen erkend; ze is het resultaat van het – voor die tijd uitzonderlijke – feit dat Jacob van Deventer zelf ter plaatse ging om de nodige opmetingen te doen.

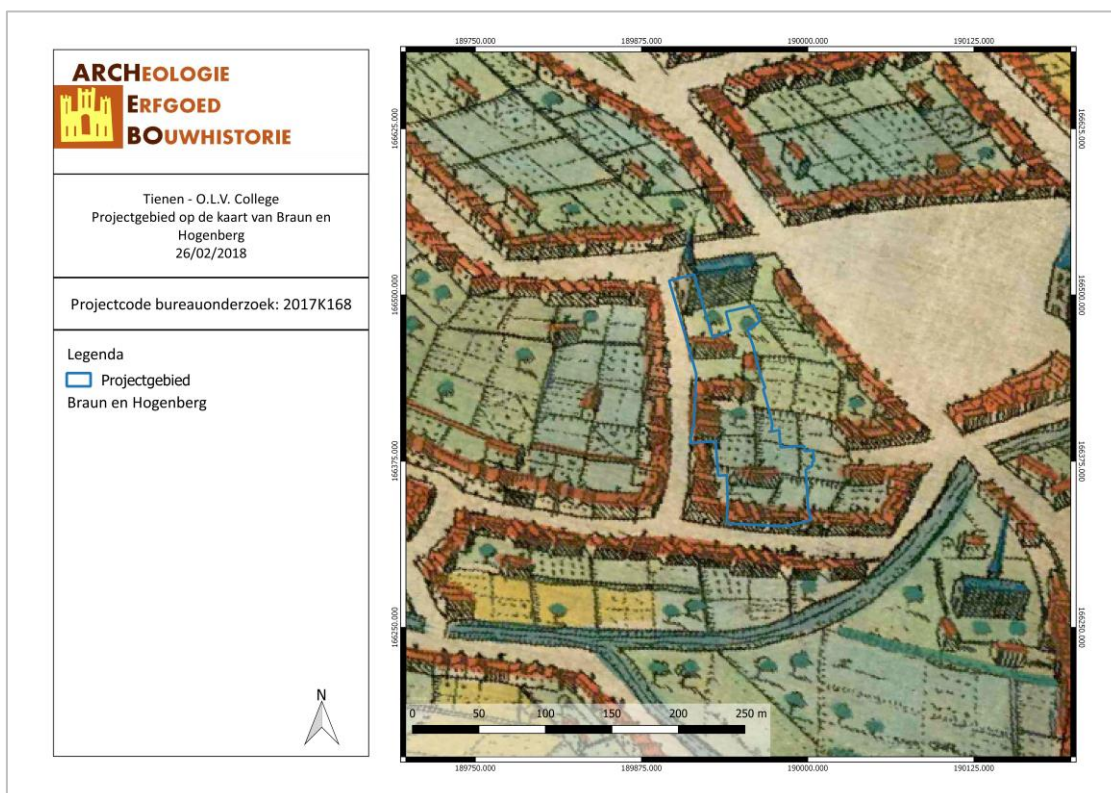
De kaart van Jacob van Deventer geeft een beeld van het projectgebied in de 16de eeuw. Langs de Broekstraat is het projectgebied volledig bebouwd. Langs de Danebroekstraat is er minder bebouwing aanwezig. Hier zijn open ruimtes tussen de bouwblokken zichtbaar. Op de hoek van de Danebroekstraat met de Dr. J. Geensstraat zien we de contouren van een religieus gebouw. Hierbij staat de naam Sint-Barbara vermeld. Dit verwijst naar de Sint-Barbarakapel. Op de binnenruimte van het projectgebied staat geen bebouwing getekend. We zien geen waterloop of gracht door het projectgebied lopen. Wel zien we ten zuiden van het projectgebied een vertakking van de Gete de richting van de Broekstraat volgen.

TICO/18/02/26/15 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Detail uit de kaart van Tienen gemaakt door Deventer (Koninklijke Bibliotheek, 2018).

Later heeft cartograaf Frans Hogenberg (1535-1590) de Deventerkaart als basis gebruikt voor zijn gedrukte stadskaat in zijn *civitates orbis terrarum 1572-1618* dat hij samen met kanunnik George Braun (1541-1622) publiceerde. In tegenstelling tot van Deventer ging Hogenberg niet uit van metingen. Hij liet immers kunstenaars als Joris Hoefnagel schetsen in vogelvlucht maken. Hierdoor bezit dit werk geen grote nauwkeurigheid.

TICO/18/02/26/16 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Detail uit de kaart gemaakt door Braun en Hogenberg (Koninklijke Bibliotheek, 2018).

Onderstaande kaart toont de inname van Tienen door troepen uit Bergen-op-Zoom rond 1588. Rond het stadhuis en de veemarkt werd hevig gevochten.²⁴ De vanuit het westen in vogelperspectief geschilderde stad is wat simplistisch voorgesteld. Het stratenplan is niet heel nauwkeurig weergegeven en bepaalde details wijzen erop dat de graveur zich waarschijnlijk voornamelijk liet inspireren door bestaande kaarten.²⁵ We zien het projectgebied op deze prent ten zuiden van de Onze-Lieve-Vrouw-ten-Poel kerk. De afbeelding toont dat het bouwblok voornamelijk bebouwd is langs de Broekstraat en de Grote Markt. Langs de Danebroekstraat is het bouwblok onderbroken door open ruimtes. De Sint-Barbarakapel is duidelijk weergegeven op de hoek van de huidige Danebroekstraat en de Dr. J. Geensstraat.

²⁴ WIKIPEDIA, 'Geschiedenis van Tienen', op: www.wikipedia.org, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018.

²⁵ DEPLUVEZ J.M., DUERLOO L. en FLABA M., *Tienen 1635, geschiedenis van een Brabantse stad in de zeventiende eeuw*, Tienen, 1985, p. 280.

Figuur 28: Detail van de kaart gemaakt door Bartholomeus Willemsz. Dolendo, inname van Tienen 1588, (Rijksmuseum, 2018).

Het Danebroekklooster en Augustijnenklooster – het projectgebied vanaf eind 16de eeuw

De zusters van het Danebroekklooster vestigden zich op de hoek van de huidige Danebroekstraat in 1598. De straat stond toen beter bekend als de Mattebornestraat. Ze kochten ook de Sint-Barbarakapel aan de overzijde van de Danebroekstraat. Ze zullen de volgende jaren steeds verder uitbreiden tot hun klooster de volledige westzijde van de Danebroekstraat in beslag nam.²⁶

De Augustijnen verwierven in 1615 de Sint-Barbarakapel van de nonnen van Danebroek. In 1615 maakten de Augustijnen er hun kloosterkapel van. Tussen 1628 en 1634 bouwden de paters een nieuw klooster. Het gaat hier waarschijnlijk om (grondige) verbouwingen aan de hoeve de Rode Poort. De voormalige hoeve de Rode Poort werd omgevormd tot college met binnenkoer. Langs de Danebroekstraat bouwden de Augustijnen het gastenhuis.²⁷

Ze kochten ook het huis Sinter-Viven op de grote Markt en het Sint-Barbarakerkhof. Zo bestond de priorij van de Augustijnen in de 17de eeuw uit de sint-Barbarakapel met het kerkhof, het college (de verbouwde vierkanthoeve de Rode Poort), het klooster dat de Augustijnen bouwden in de 17de eeuw en een grote ommuurde tuin. Op deze manier valt het gebied van de Augustijnenpaters samen met de percelen tussen de Dr. J. Geensstraat, de Danebroekstraat en halverwege de Broekstraat.²⁸

In 1635 viel Tienen in handen van de Fransen en de Hollanders. Het klooster brandde bijna helemaal uit. De volgende jaren zamelden de Augustijnen geld in voor de heropbouw van hun goederen.²⁹ Ze lieten ook verbouwingen uitvoeren aan de Sint-Barbarakapel. Zo bouwden ze nog een zijkapel en kregen ze de

²⁶ KEMPENEERS P., *Tienen in de wandeling*, Tienen, 2013, p. 79; KEMPENEERS P., 'De melaatsen van Danebroek', op: www.kempeneers.org, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018.

²⁷ VAN EECKHOUDT L., 'De Augustijnen te Tienen (1615-1796)', in: *Oost-Brabant*, 2003, p. 90; KEMPENEERS P., *Tienen in de wandeling*, Tienen, 2013, p. 79; KEMPENEERS P., *Tienen in verbeelding*, Tienen, 1986, p. 115; RIJKSARCHIEF BELGIE, 'Augustijnencollege te Tienen', op: www.search.arch.be, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018; KEMPENEERS P., 'Tiense Sprokkel 322: Sint-Barbarakerkhof', op: www.kempeneers.org, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018; VAN EECKHOUDT L., 'De Augustijnen te Tienen (1615-1796)', in: *Oost-Brabant*, 2003, p. 56.

²⁸ VAN EECKHOUDT L., 'De Augustijnen te Tienen (1615-1796)', in: *Oost-Brabant*, 2003, p. 55.

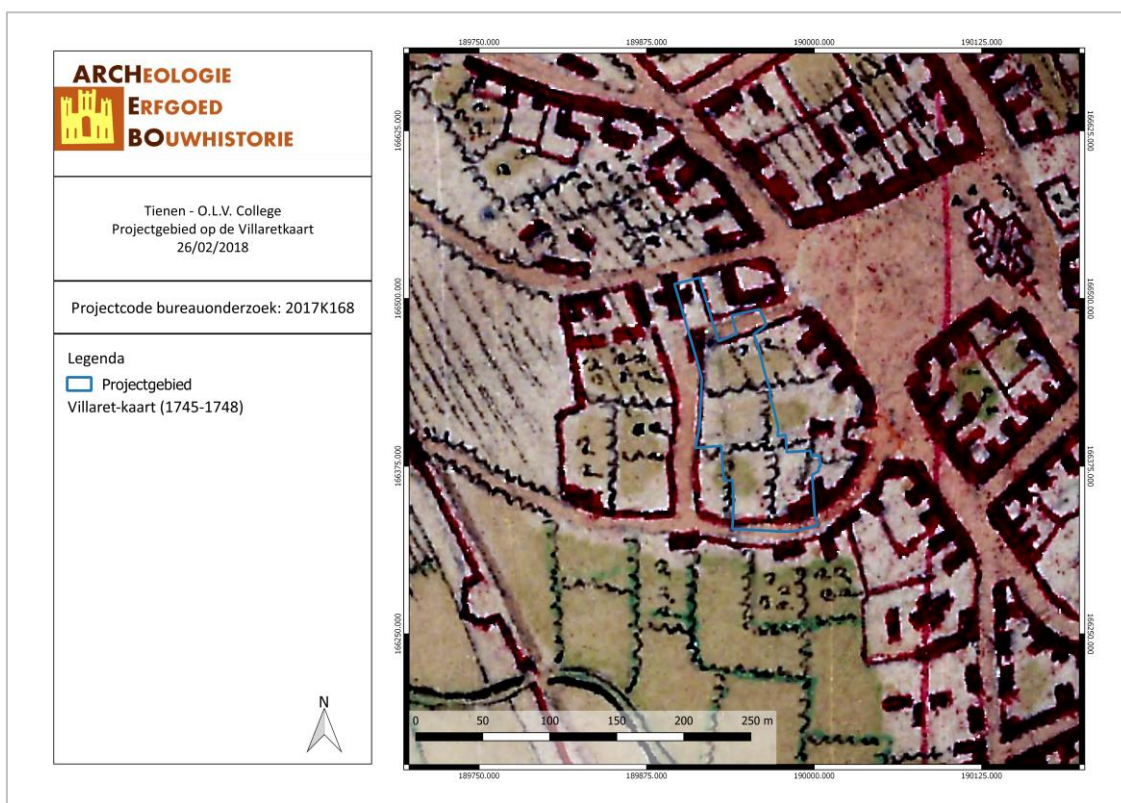
²⁹ TEEUWEN N., 'De Augustijnen te Tienen (1615-1796)', in: *Thiunas*, 1938, p. 13.

toestemming om de oorspronkelijke kapel te verhogen. Op deze manier liep het dak van de kapel gelijk met de daken van de zijkapel.³⁰

De 18de eeuw

De kaart van de Franse ingenieurs-geografen, ook wel **Villaretkaart** (1745-1748) genoemd, bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.³¹ De **Ferrariskaarten** zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.³²

Op de Villaretkaart zien we vrij diepliggende bebouwing langs de Grote Markt. Het grootste deel van het projectgebied is onbebouwd en wordt in gebruik genomen als boomgaard van het Augustijnenklooster. Het klooster zelf zien we in het noordelijk gedeelte van het projectgebied. Hier zien we echter ook een weg die gebouwen van het klooster verbindt met de Grote Markt. Deze weg is op geen enkele andere historische kaart te zien. Ook hier is het Sint-Barbarakerkhof niet weergegeven.

TICO/18/02/26/17 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Detail uit de Villaretkaart (Geopunt, 2018).

³⁰ TEEUWEN N., 'De Augustijnen te Tienen (1615-1796)', in: *Thiunas*, 1938, p. 14.

³¹ KU LEUVEN, 'Kaart van de Franse ingenieurs-geografen (1746-1748)', op: <https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

³² WIKIPEDIA, 'Ferrariskaarten', op: <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Ferrariskaarten&oldid=47485125>, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

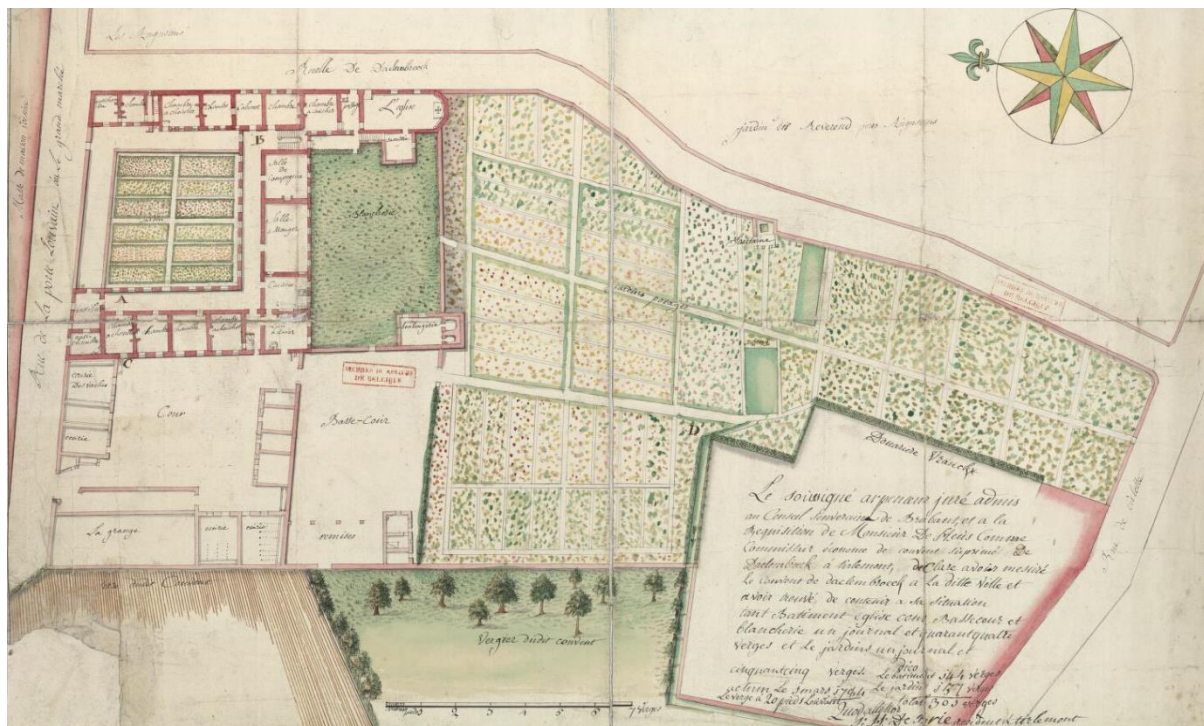
In tegenstelling tot de Villaretkaart zien we op de Ferrariskaart meer details. In het noordelijk gedeelte van het projectgebied zien we duidelijk de contouren van het Augustijnenklooster en de Sint-Barbarakapel. De rest van het projectgebied is in gebruik als boomgaard of kloostertuin.

TICO/18/02/26/18 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2018).

Onderstaande kaart geeft een beeld van het klooster van de nonnen van Daenenbroek op het einde van de 18de eeuw. De Danebroekstraat staat er vermeld als de Ruelle De Daelenbroeck. Van de eigendommen van de Augustijnen ten noorden van deze straat zijn geen details zichtbaar.

Figuur 31: Algemeen plan van het klooster van Daalenbroek, Tienen, 1784, landmeter J.H. de Brie, (Cartesius, 2018).

Na de opheffing van het klooster in 1796, werden de bezittingen van de Augustijnen als nationaal goed verkocht. Een poging van de augustijnen in 1814 om hun oude bezittingen opnieuw te verwerven mislukte. Van het klooster blijft nu enkel de vleugel, langs de Danebroekstraat, uit 1628 over.³³

De vorming van het projectgebied gedurende de 19de eeuw

De oorsprong van het **kadaster** moet gezocht worden in de periode rond 1795 toen Frankrijk de Oostenrijkse Nederlanden annexeerde. Napoleon zou echter de basis leggen van een gedetailleerder kadastersysteem in 1808. Het doel van de opmaak van het kadaster was de registratie van de grond als basis voor de belastingheffing. Onder het Hollands bewind werd dit initiatief voortgezet wat ervoor zorgde dat tegen 1830 al heel wat plannen af waren. Het opstellen van de bijhorende leggers nam ettelijke jaren in beslag, waardoor het zogenoemde primitief kadaster pas enkele jaren na de Belgische onafhankelijkheid in gebruik werd genomen.³⁴

Sinds 1834 houdt het 'Kadaster', of de dienst die verantwoordelijk is voor deze registratie, een gedetailleerde inventaris bij van alle eigendommen en eigenaars op het Belgische grondgebied. De basis is het primitief kadasterplan. Voor elke gemeente bestaat dit plan uit verschillende genummerde kaartbladen per kadastrale sectie. Hierop zien we de grenzen van elk perceel, de plattegrond van de gebouwen en het oorspronkelijk perceelnummer. Telkens wanneer een eigenaar wijzigingen aan zijn perceel aanbrengt, wordt er een mutatieschets opgemaakt. De kadastrale aanwijzende tabel geeft voor elke sectie en elk perceelnummer de identificatiegegevens en de fiscale informatie. Daarnaast toont ze ook van elke eigenaar het beroep en een opsomming van al zijn bezittingen. Tevens staat genoteerd

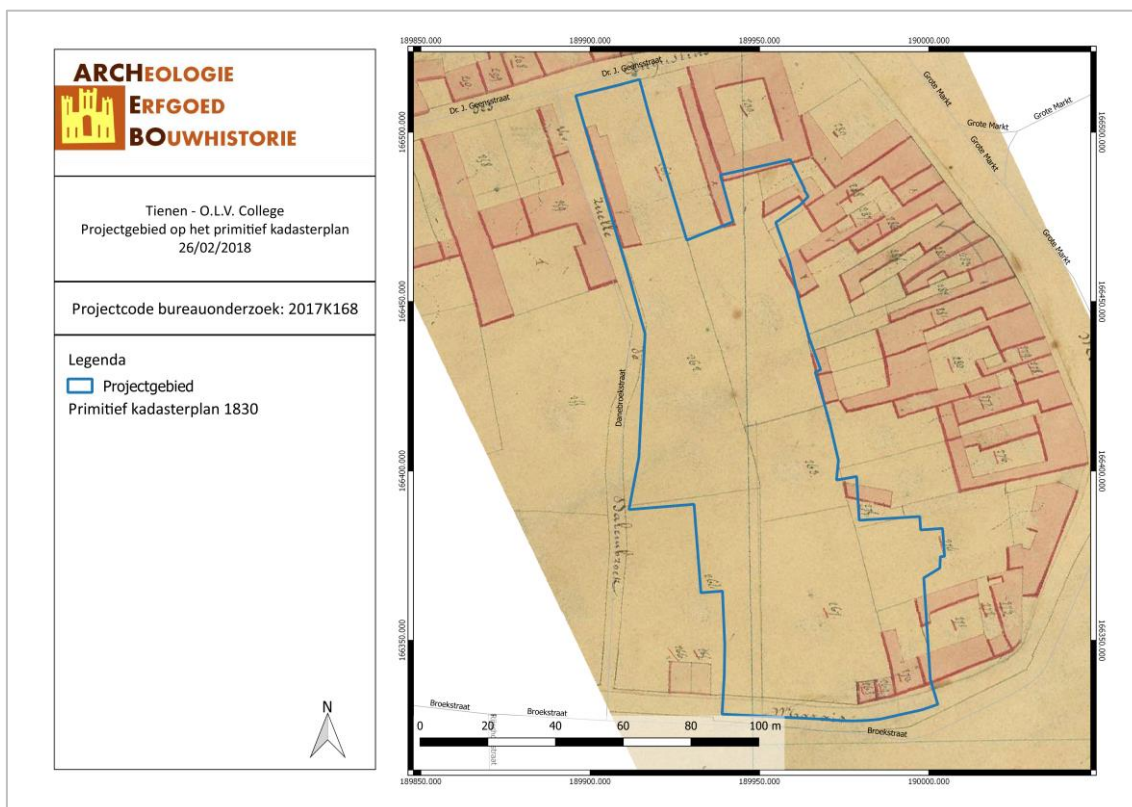
³³ KEMPENEERS P., *Tienen in de wandeling*, Tienen, 2013, p. 79; KEMPENEERS P., *Tienen in verbeelding*, Tienen, 1986, p. 115; RIJKSARCHIEF BELGIE, 'Augustijnencollege te Tienen', op: www.search.arch.be, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018.

³⁴ DUVOSQUEL J.-M., 'Kaarten en plannen, topografische iconografie', in: VAN DEN ECKHOUT P. en VANTHEMSCHÉ G. (eds.), *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-21ste eeuw*, Brussel, 2009, p. 1378-1379.

welke wijzigingen het perceel onderging, zoals verkoop, erfenis, vergroting, verbouwing of grenswijziging.³⁵

Eind 18de eeuw werden de eigendommen van de Augustijnen openbaar verkocht. Rond 1800 hoorde de hele boomgaard toe aan Jean Verlat. Na 1826 bouwde Louis Verlat hier twee huizen (265 en 266).

In 1822 verwoestte een brand een deel van het klooster.³⁶ Het primitief kadasterplan uit 1830 toont dat de Sint-Barbarakapel verdwenen is. In het zuidelijk gedeelte van het projectgebied, langs de Broekstraat, zien we dat er wel nieuwe bebouwing bijgekomen is.

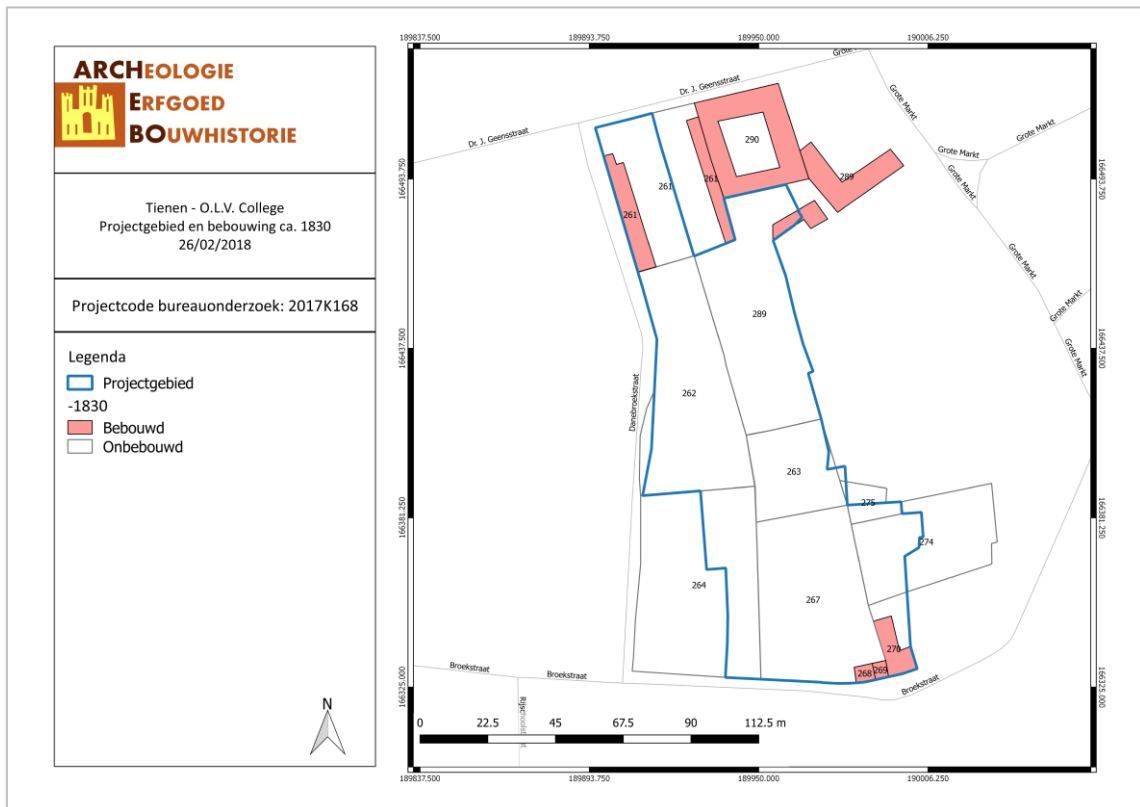

TICO/18/02/26/19 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Detail uit het primitief kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied (Kadasterarchief Vlaams Brabant, 2018).

³⁵ BECUWE F., LENAERTS T. en DEBONNE V., *Gebouwde histories, handleiding voor bouwhistorisch onderzoek*, Brussel, 2017, p. 55.

³⁶ KEMPENEERS P., *Tienen in de wandeling*, Tienen, 2013, p. 79; KEMPENEERS P., *Tienen in verbeelding*, Tienen, 1986, p. 115; RIJKSARCHIEF BELGIE, 'Augustijnencollege te Tienen', op: www.search.arch.be, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018.

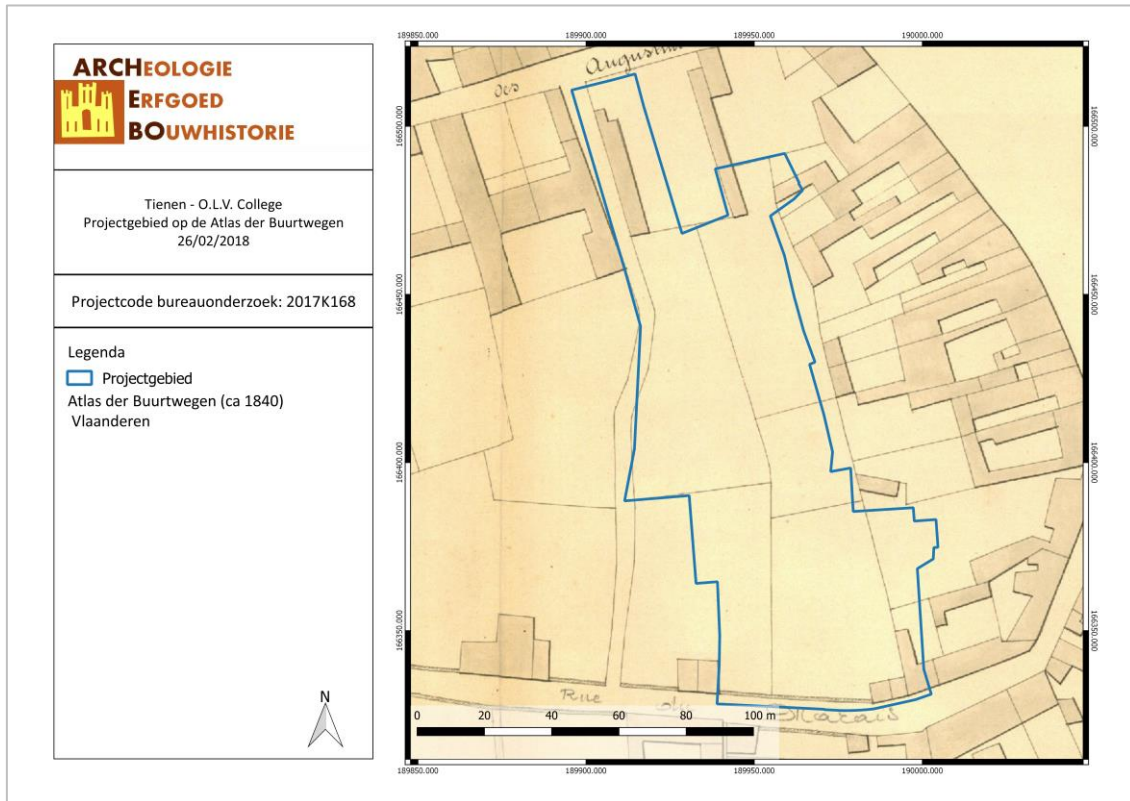
TICO/18/02/26/20 - Digitale aanmaak

Figuur 33: schetsmatige weergave van het projectgebied en de bebouwing volgens het primitief kadasterplan (ARCHEBO bvba, 2018).

De **Atlassen der Buurtwegen** werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841. De wetgever wilde in 1841 ondubbelzinnig aanduiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Bedoeling was dus een inventarisatie te maken van alle ‘openbare’ wegen en ‘private wegen met openbare erfdienstbaarheid’. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Voetwegen zijn smalle wegen (soms maar 1 meter breed) en de bedding behoort gewoonlijk toe aan de aangelanden. In de periode 1843-1845 werden voor alle gemeenten leggers, openbare registers, van de buurtwegen opgemaakt. Deze zijn de geschiedenis ingegaan als Atlassen der Buurtwegen. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.³⁷

De Atlas der Buurtwegen toont dat de hoeve de Rode Poort verdwenen is. Het projectgebied zelf blijft ongewijzigd.

³⁷ GEOPUNT VLAANDEREN, ‘Atlas der Buurtwegen’, op: www.geopunt.be, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

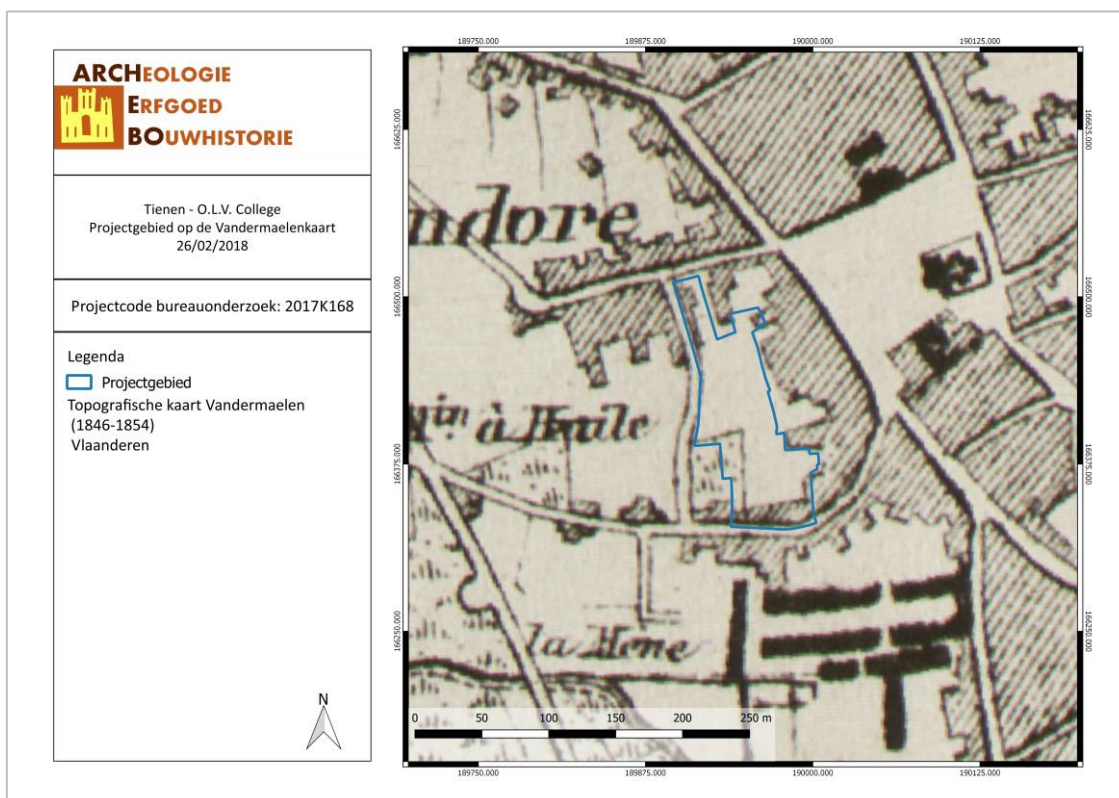

TICO/18/02/26/21 - Digitale aanmaak

Figuur 34: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018).

De **kaarten Vandermaelen** of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). De Belgische overheid zag voor zichzelf geen taak weggelegd om de kadastergegevens in plannen om te zetten. Sinds de opmaak van het primitief kadaster was er geen algemene overzichtskaart met percelen meer gemaakt. De overheid hoopte dat anderen deze taak op zich zouden nemen. In 1836 kreeg Vandermaelen toelating om de kadastergegevens te gebruiken en in kaart te brengen. Dit resulteerde in de topografische kaart 'Carte topographique de la Belgique', gemaakt tussen 1846 en 1854 op 250 folio's op schaal 1/20.000. Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.³⁸ De Vandermaelenkaart geeft geen gedetailleerde informatie over de bebouwing op het projectgebied.

³⁸ WIKIPEDIA, 'Vandermaelenkaart', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

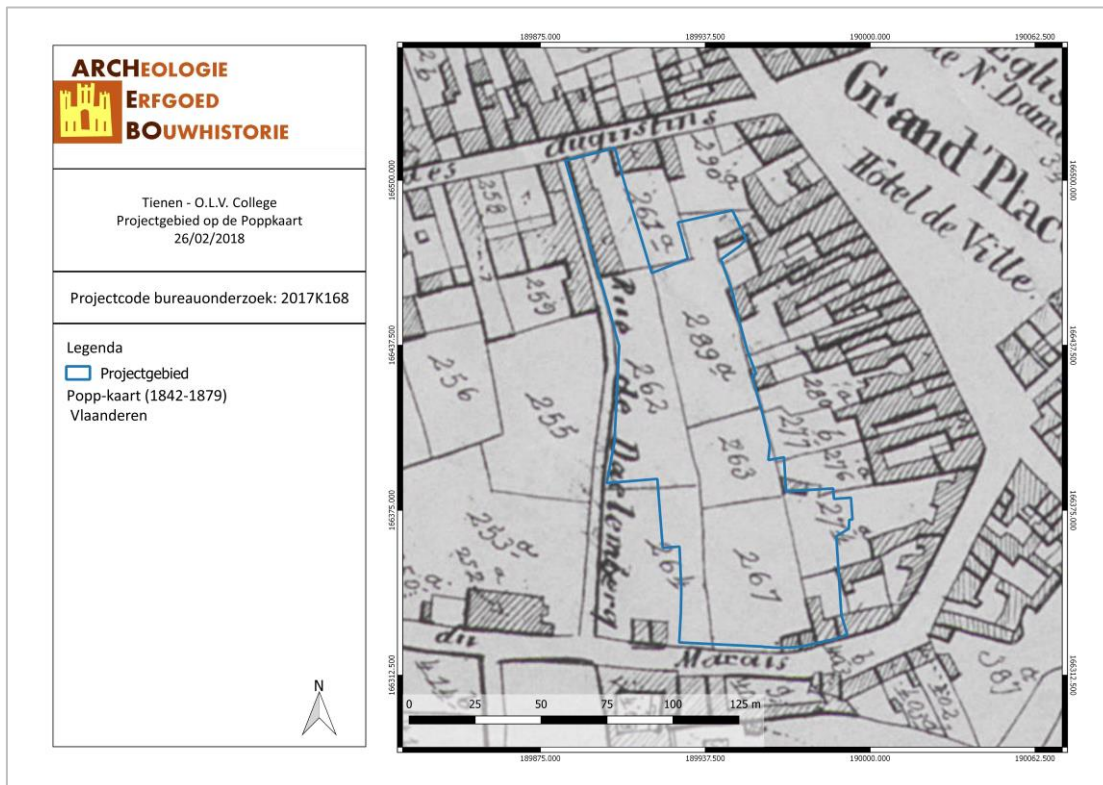
TICO/18/02/26/22 - Digitale aanmaak

Figuur 35: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018).

In 1861 vindt een eerste wijziging plaats aan het projectgebied. Er komt nieuwe bebouwing die de het oude kloostergebouw van de Augustijnen langs de Danebroekstraat verbind met de hoek van de Dr. J. Geensstraat. Deze wijziging is ook weergegeven op de Poppkaart.

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Deze kaarten waren een gecommmercialiseerde versie van het toenmalig kadaster van België en bevatten vele gegevens over gronden en percelen. Zij werden gedrukt in lithografie of steendruk.³⁹

³⁹ WIKIPEDIA, 'Popp-kaarten', op: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Popp-kaarten>, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

TICO/18/02/26/23 - Digitale aanmaak

Figuur 36: Situering van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2018).

Op de topografische kaart van 1873 zien we dat de situatie grotendeel ongewijzigd blijft.

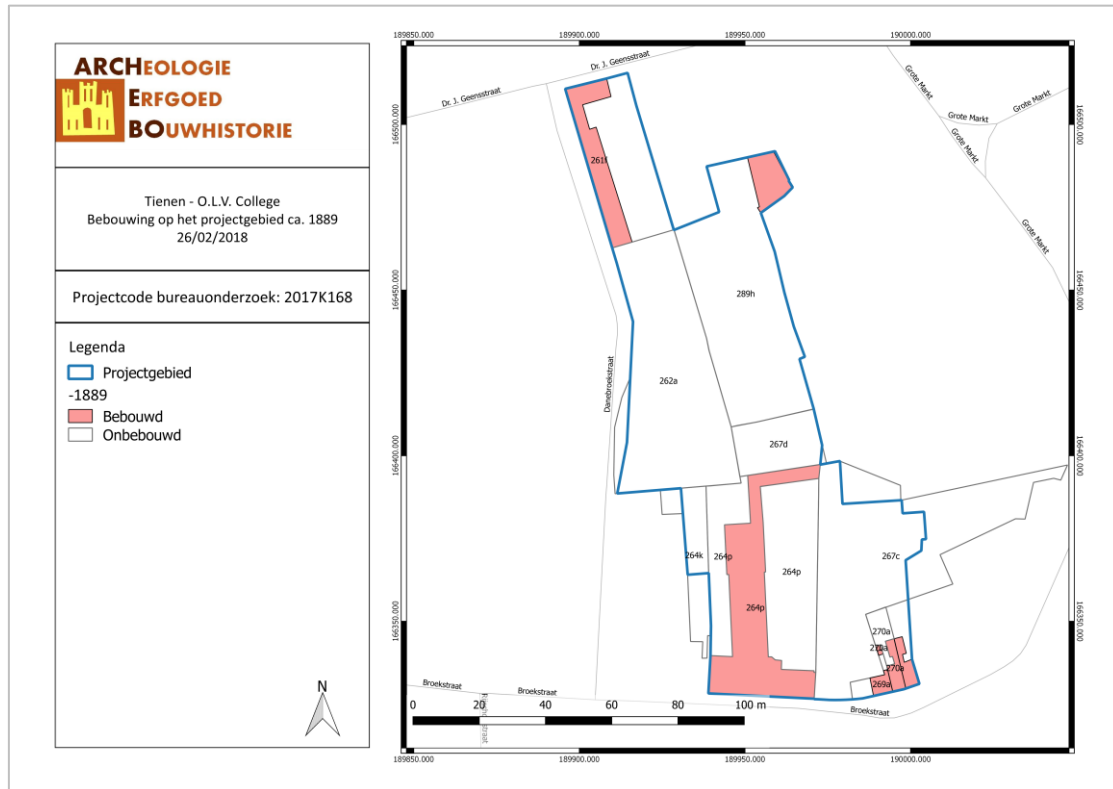

TICO/18/02/26/24 - Digitale aanmaak

Figuur 37: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (Geopunt, 2018).

Het Onze-Lieve-Vrouwencollege – Ontwikkelingen in de 20ste eeuw

Het Onze-Lieve-Vrouwecollege in Tienen werd gesticht in 1889. Initiatiefnemers waren deken Petrus Mathias Oliviers en volksvertegenwoordiger Louis Halflants.⁴⁰ De nieuwbouw van 1889-1890 voorzag in nieuwe klassen, een kapel en een lerarenverblijf.⁴¹

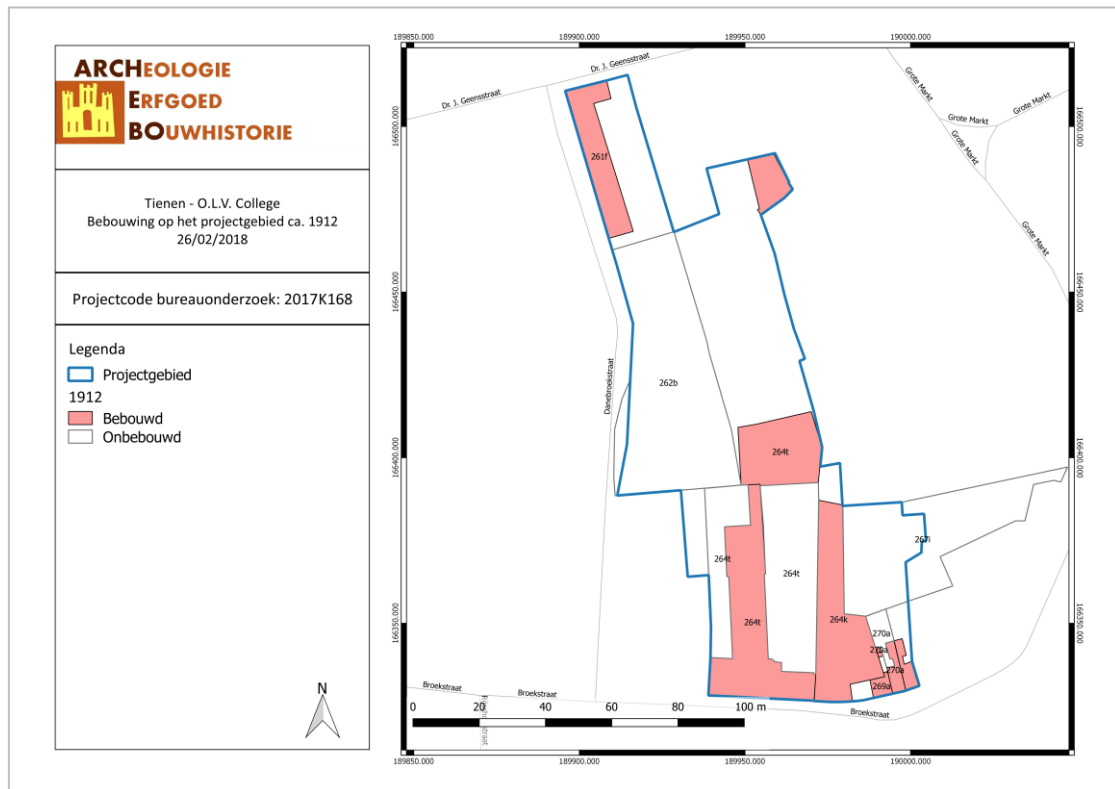
TICO/18/02/26/25 - Digitale aanmaak

Figuur 38: Bebouwing op het projectgebied ca. 1889 (ARCHEBO bvba, 2018).

Tussen 1911 en 1912 werd het terrein vergroot. In 1911 werd begonnen met de bouw van een oostelijke zijvleugel. Vervolgens kwam er ook een luifel aan de achterzijde van de school.

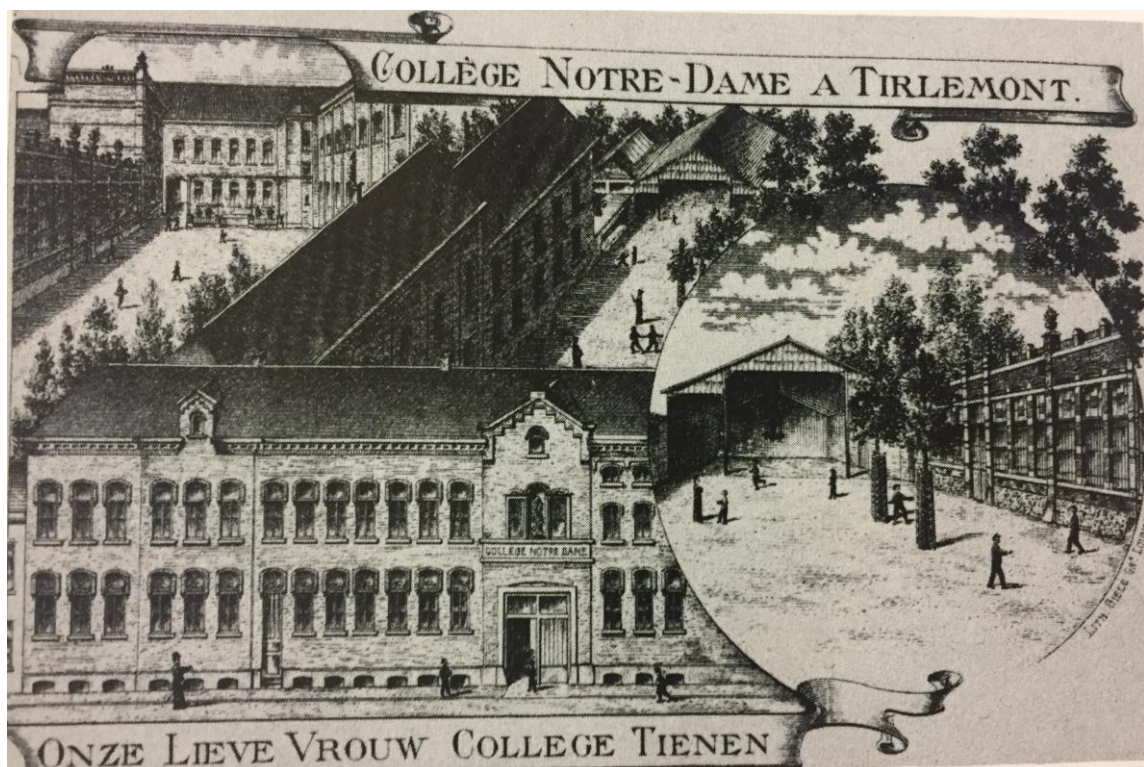
⁴⁰ STIJNEN M., *Honderd Tiense Collegejaren*, Tienen, 1989, p. 23.

⁴¹ STIJNEN M., *Honderd Tiense Collegejaren*, Tienen, 1989, p. 186.

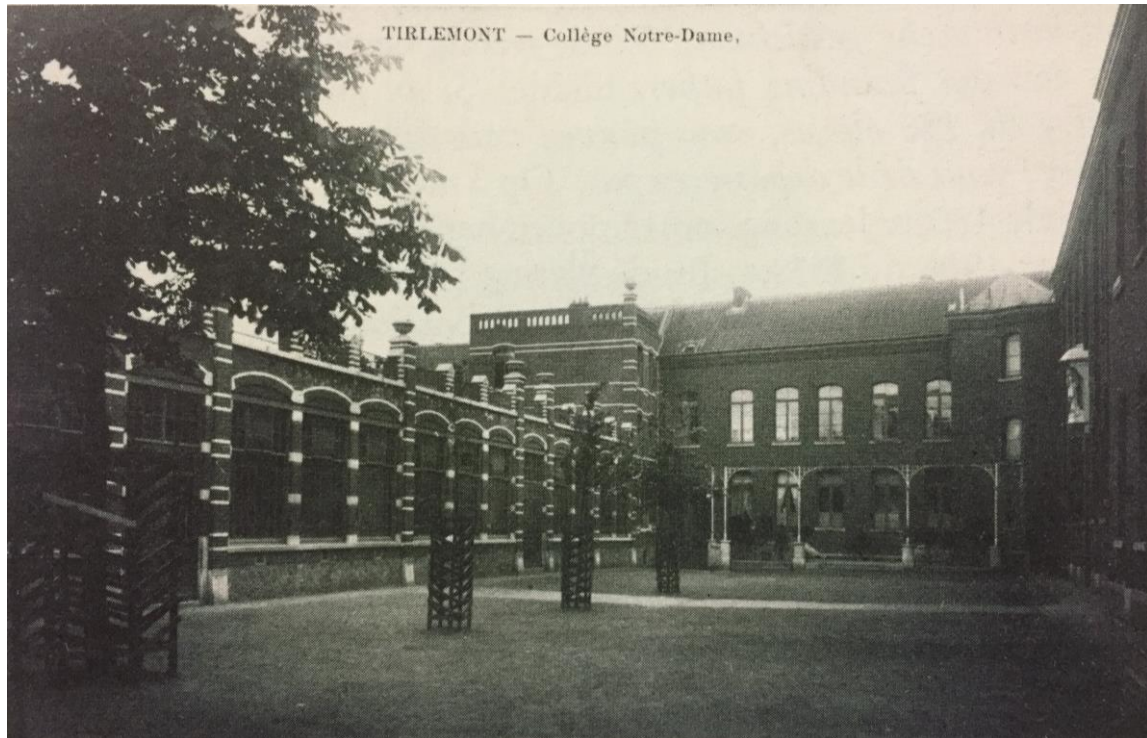

TICO/18/02/26/26 - Digitale aanmaak

Figuur 39: Bebouwing op het projectgebied ca. 1912 (ARCHEBO bvba, 2018).

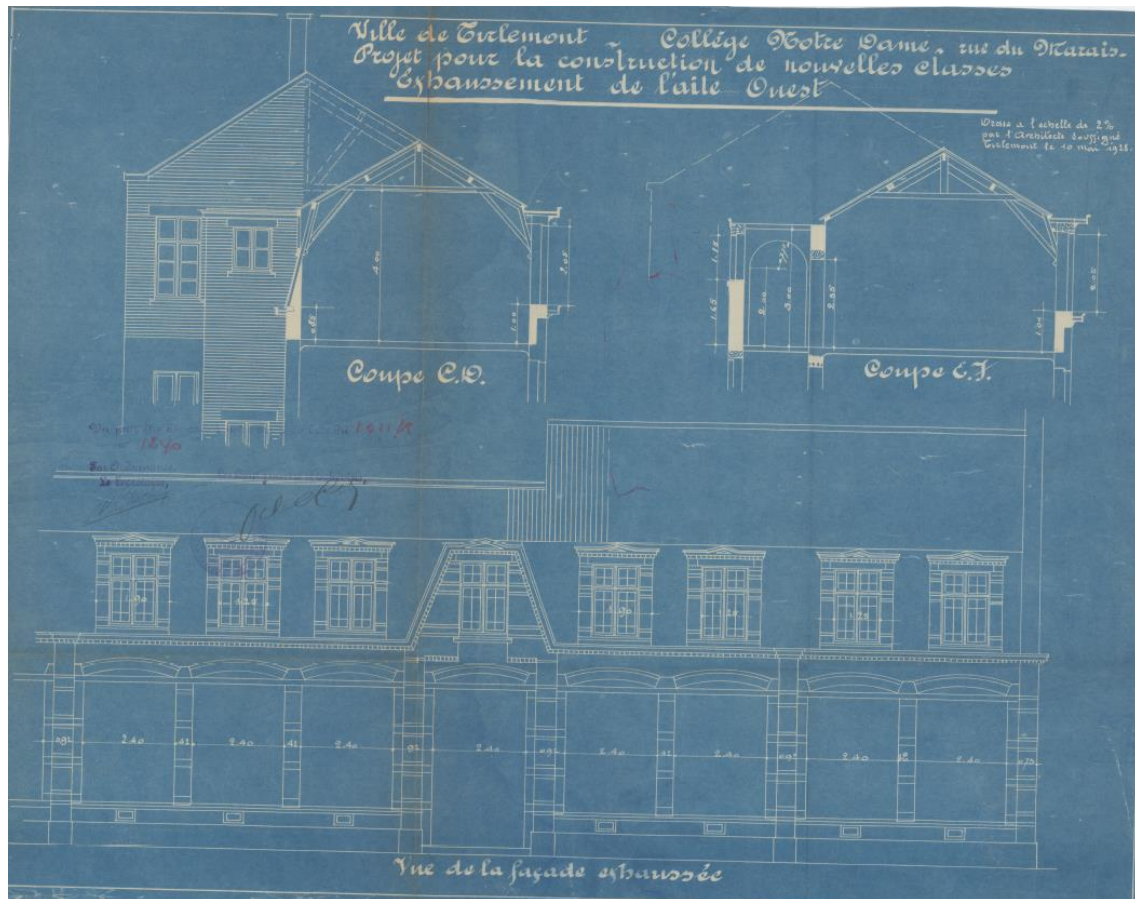

Figuur 40: Prent van het Onze-Lieve-Vrouwecollege jaren 1910 (Stijnen, 1989).

Figuur 41: De speelplaats van het College voor de verhoging van de oostelijke vleugel (Stijnen, 1989).

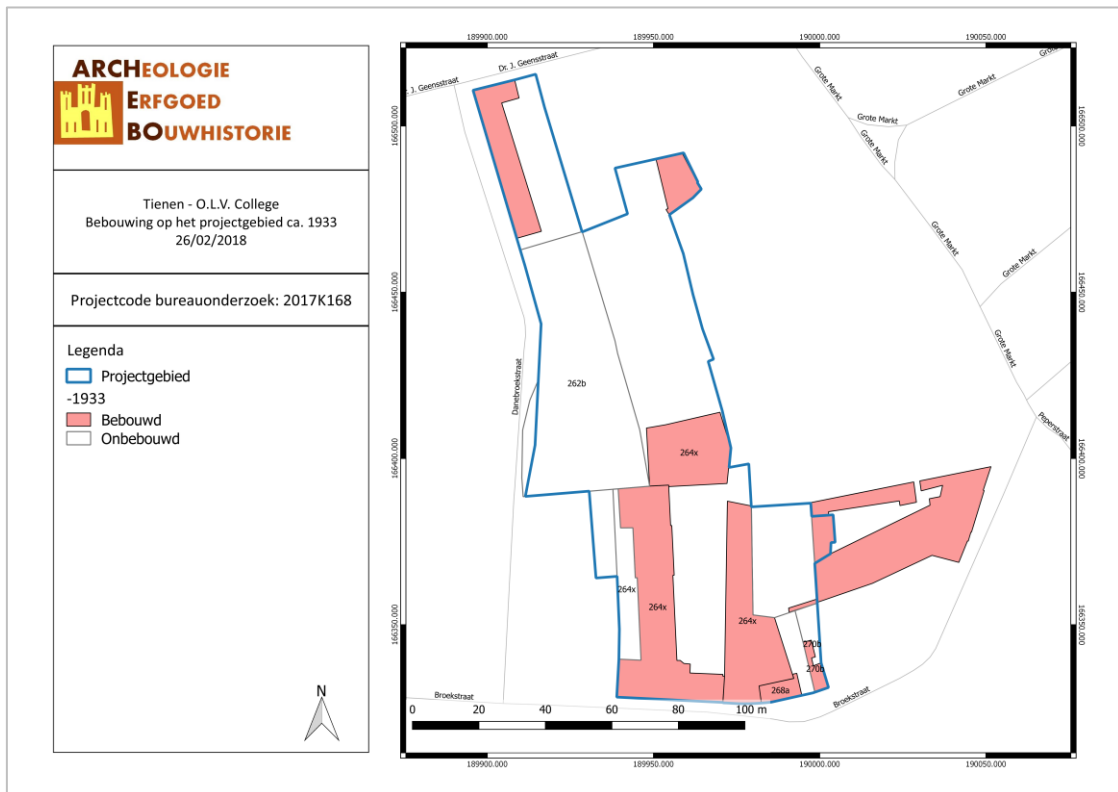
De school breidde verder uit in 1921 met de aankoop van terrein voor de aanleg van de kleine speelplaats. Hierbij hoorden ook twee kleine huisjes langs de Broekstraat. Bouwplannen uit de volgende jaren tonen dat de oostelijke vleugel verhoogd werd zodat er meer klasruimte beschikbaar was.

Figuur 42: Bouwplannen uit 1928 tonen dat de oostelijke vleugel werd verhoogd.⁴²

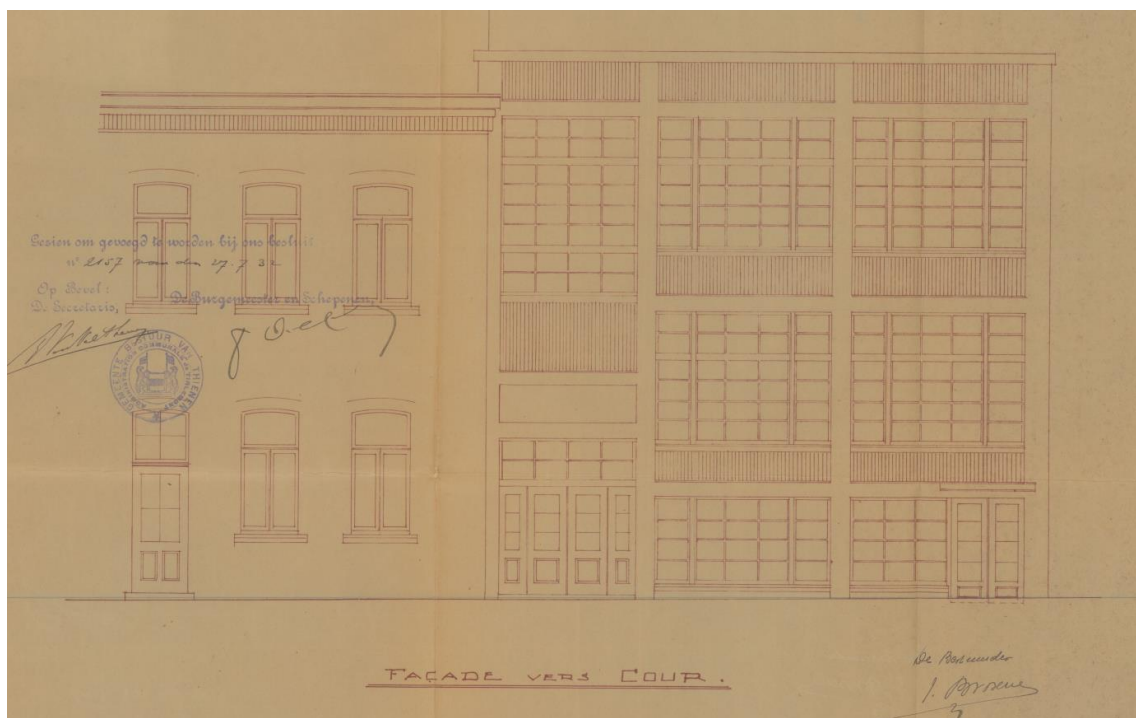
Tussen 1932 en 1933 kwam er een nieuwbouw in beton die een uitbreiding vormde op de westelijke vleugel.

⁴² Bouwdossiers en bouwplannen werden verkregen via PORTIVA.

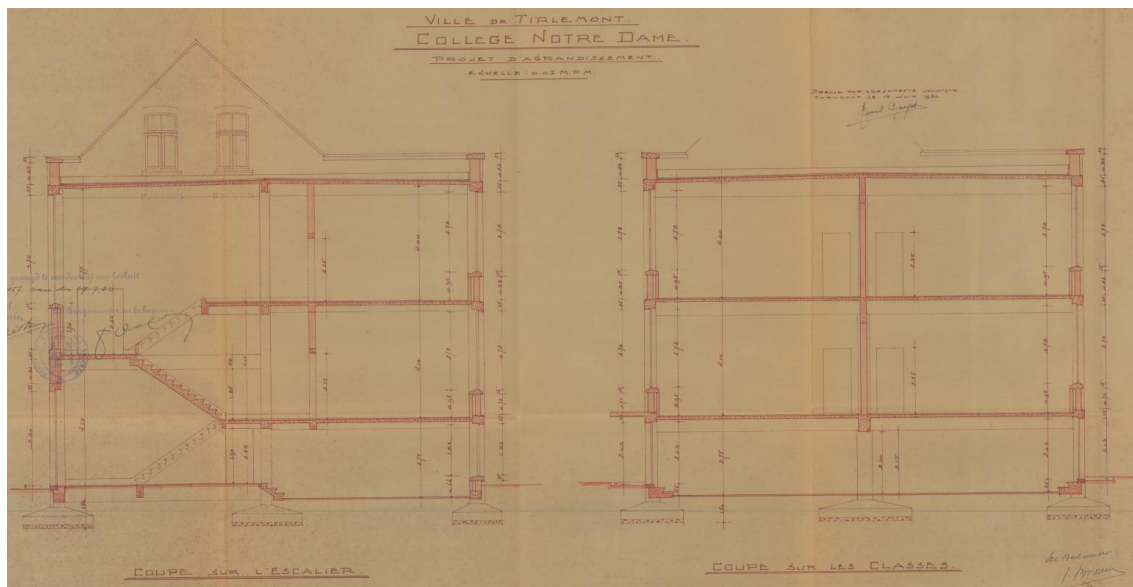

TICO/18/02/26/27 - Digitale aanmaak

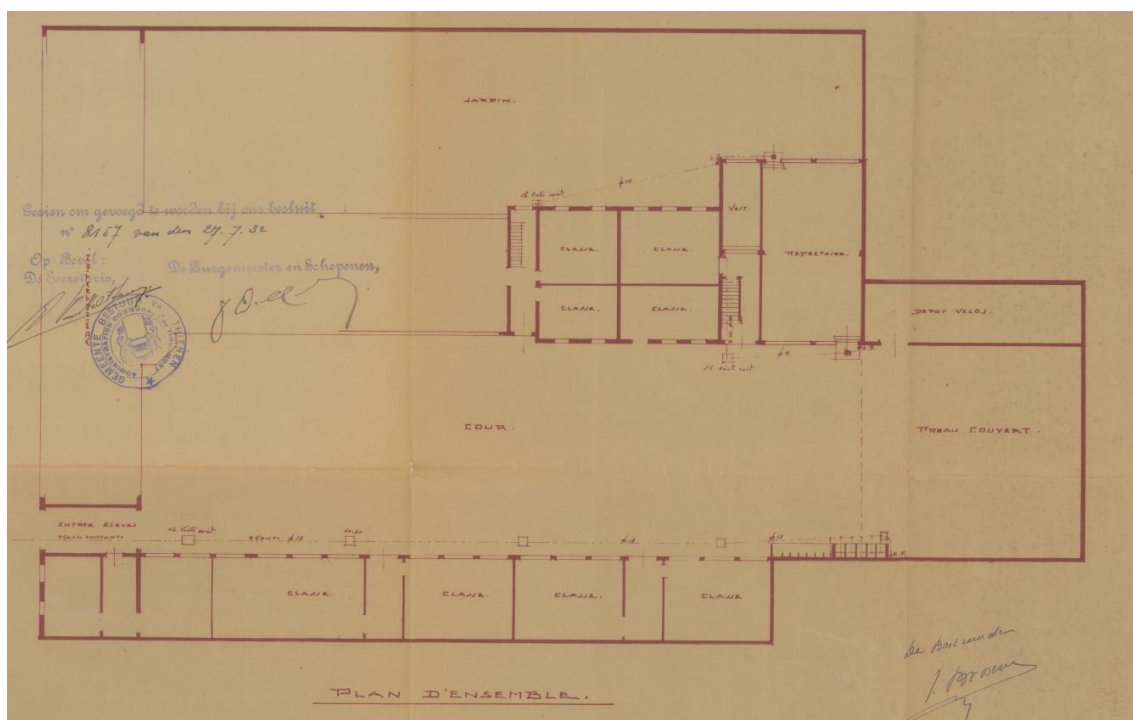
Figuur 43: Bebouwing op het projectgebied ca. 1933 (ARCHEBO bvba, 2018).

Figuur 44: uitbreiding van de westelijke vleugel in 1933

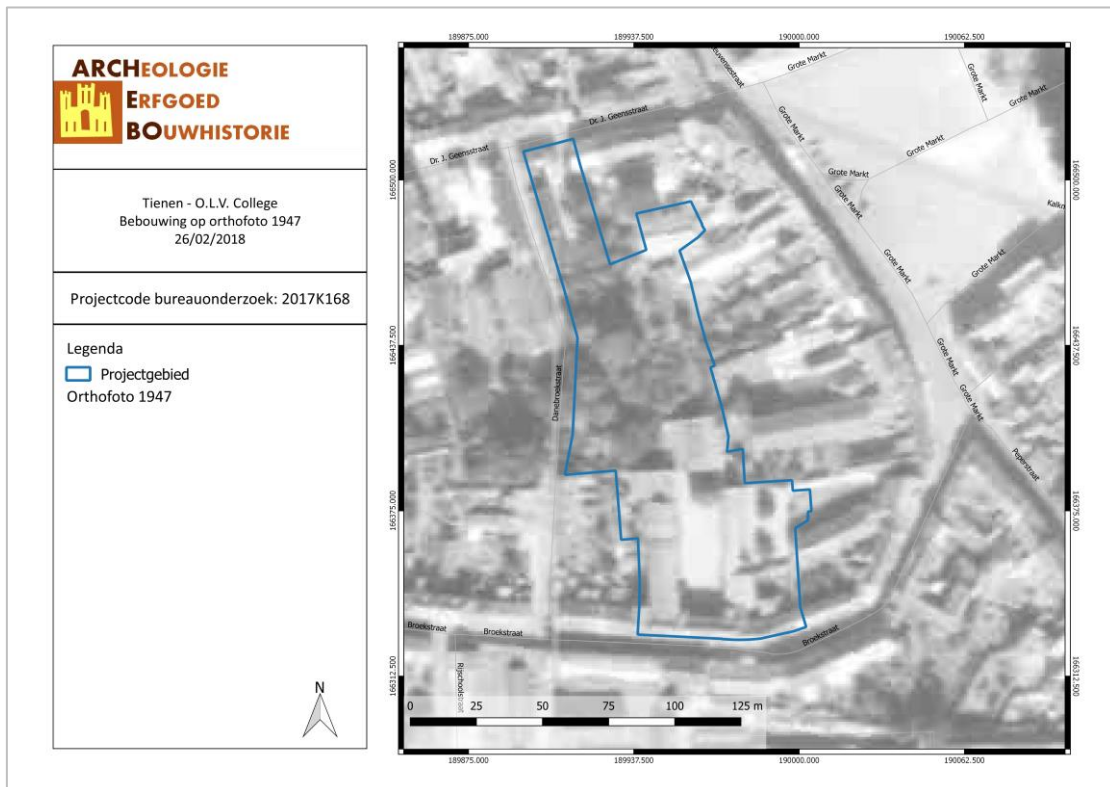
Figuur 45: dwarsdoorsnedes van de nieuwbouw uit 1933

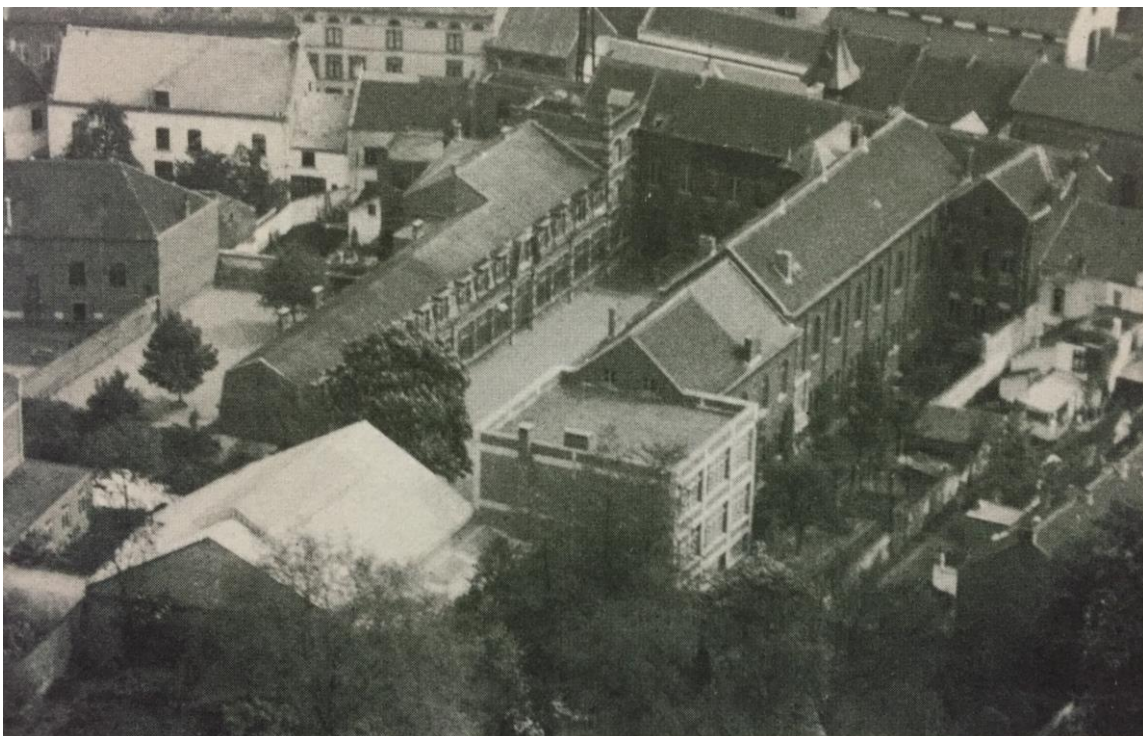
Figuur 46: Grondplan van het Onze-Lieve-Vrouwecollege in 1933.

Ondanks de nieuwbouwprojecten bleef de school met een tekort aan klaslokalen kampen. Op het einde van de jaren 1930 werden plannen opgemaakt om enkele huizen, grenzend aan de bestaande schoolgebouwen, om te bouwen tot klaslokalen. De nieuwe noodlokalen kwamen er uiteindelijk in 1954.

Een luchtfoto uit 1947 bevestigt deze situatie. De exacte datering van de gebouwen centraal op het projectgebied is niet bekend maar deze dateren dus van na de tweede wereldoorlog.

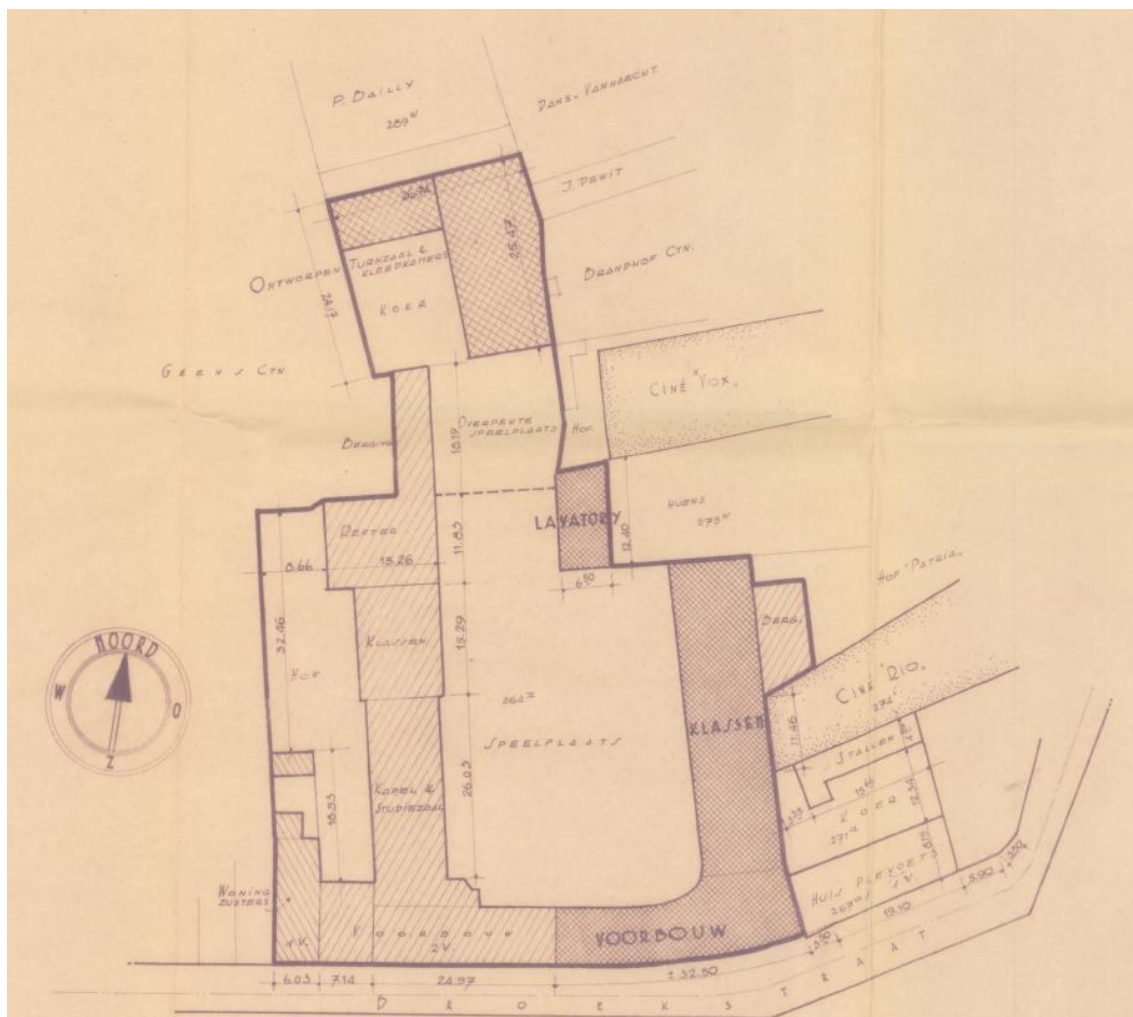

TICO/18/02/26/28 - Digitale aanmaak

Figuur 47: Het projectgebied ca. 1947 (Cartesius, 2018).*Figuur 48: Het Onze-Lieve-Vrouwecollege voor de nieuwbouw van 1962 (Stijnen, 1989).*

Halverwege de twintigste eeuw was de school in een verouderde staat terechtgekomen.⁴³

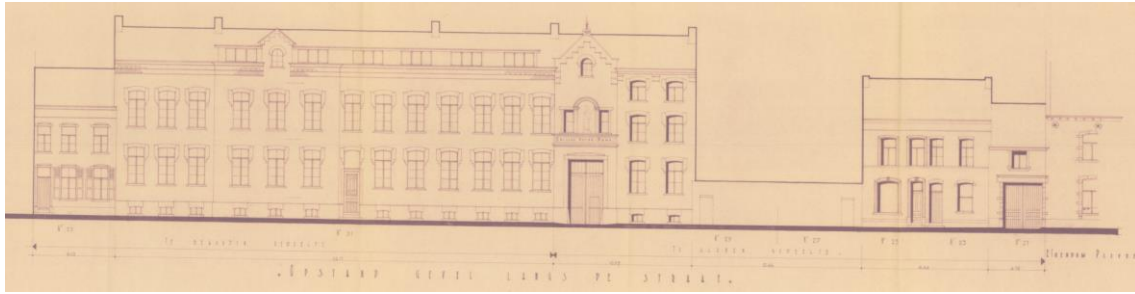
Tussen 1960 en 1961 werden nog andere gronden aangekocht. O.a. de kazerne aan de overkant van de Broekstraat. De basisschool zou naar deze locatie verhuizen. Architect Jos Stas kreeg de opdracht een ontwerp uit te werken voor de uitbreiding van de oude school. Werkzaamheden sleepten de volgende jaren aan vanwege funderingsproblemen. Bouwputten gingen soms tot 4 meter diep. Eind 1964 was de nieuwbouw bijna voltooid. Tot de nieuwbouw behoorde de bouw van een nieuwe turnzaal. De priesterleraars konden 9 tweekamerflats betrekken. Er waren 2 spreekkamers, 3 lokalen voor de administratie, 13 klaslokalen, een conferentiezaal, een refter, een toiletgebouw, en een turnzaal.⁴⁴ De turnzaal is een nieuwbouw die zich achter de overdekte speelplaats bevindt.

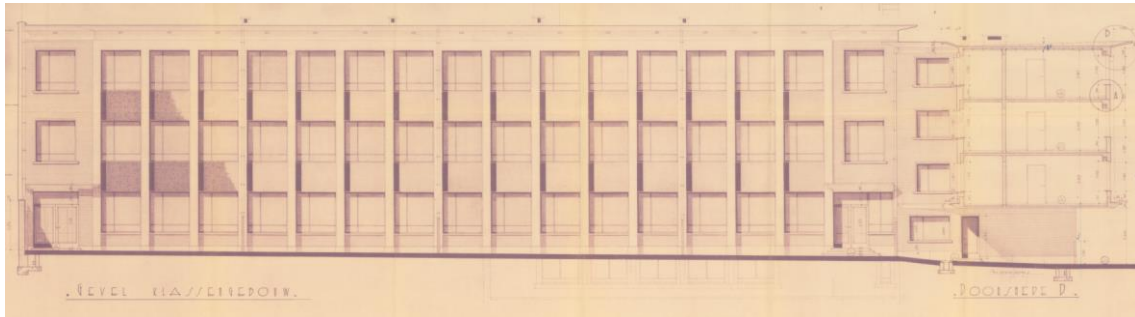
Figuur 49: het nieuwbouwproject in 1962

⁴³ STIJNEN M., *Honderd Tiense Collegejaren*, Tienen, 1989, p. 186.

⁴⁴ STIJNEN M., *Honderd Tiense Collegejaren*, Tienen, 1989, p. 230.

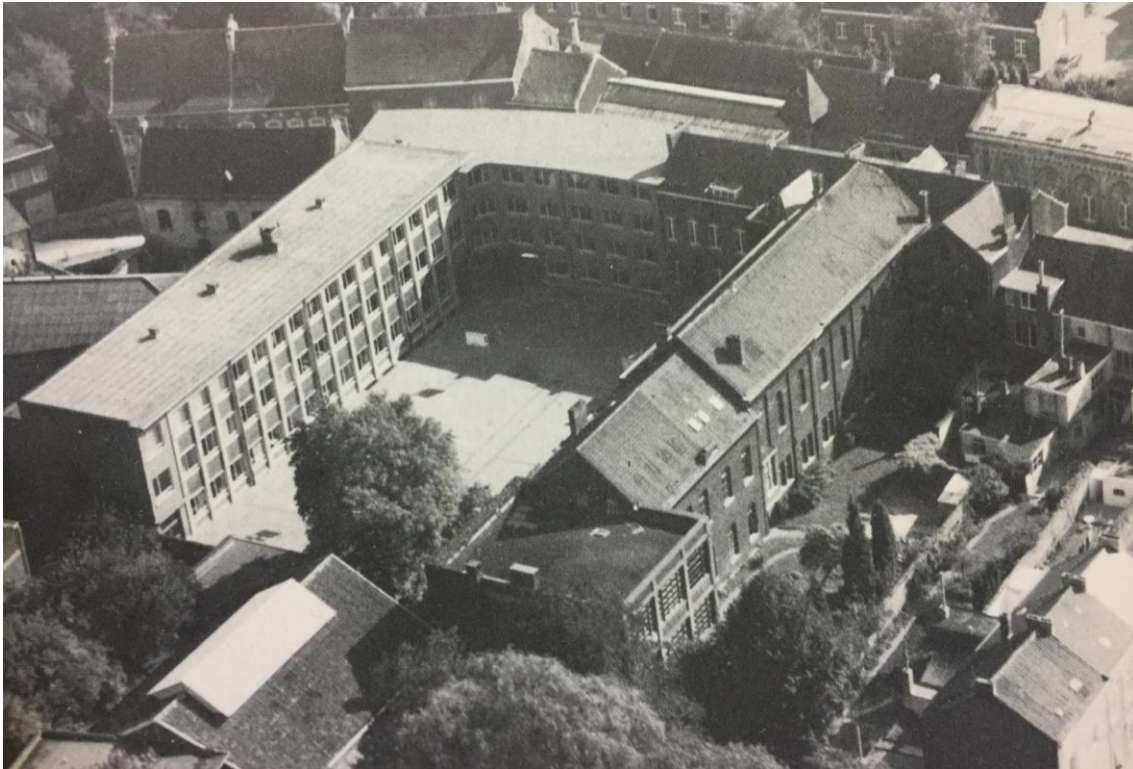

Figuur 50: De bestaande toestand van de gevel van de school langs de Broekstraat in 1962.

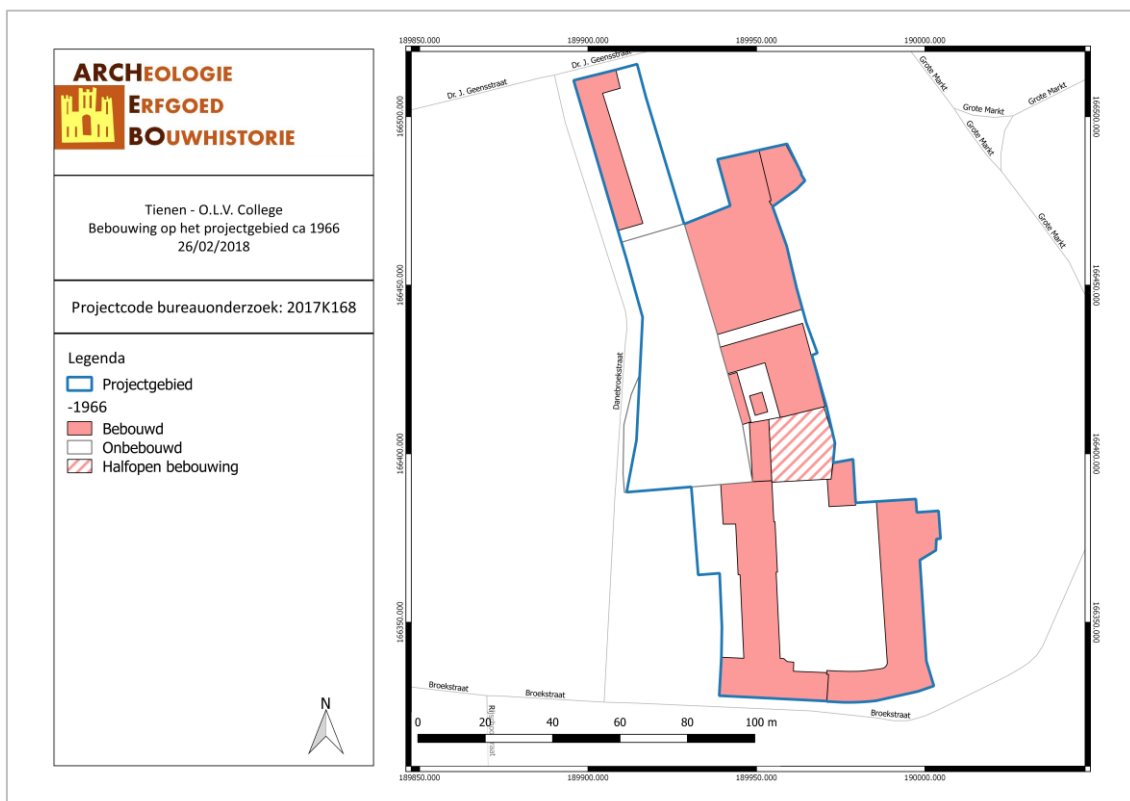

Figuur 51: Gevel van de nieuwbouw uit 1962

Figuur 52: Grondplan van de nieuwe turn- en feestzaal die in 1962 achter de overdekte speelplaats gebouwd werd.

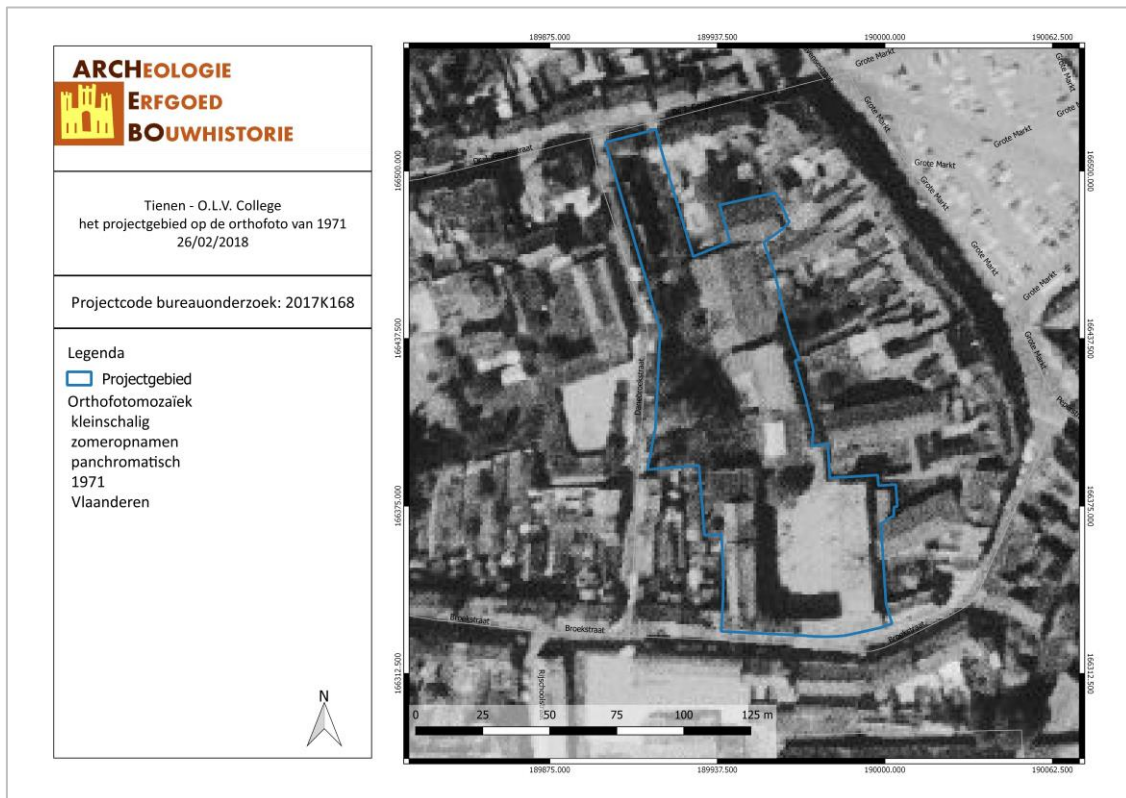

Figuur 53: Het college na de verbouwing van 1962 (Stijnen, 1989).

TICO/18/02/26/29 - Digitale aanmaak

Figuur 54: Het projectgebied ca. 1966 (ARCHEBO bvba, 2018).

TICO/18/02/26/30 - Digitale aanmaak

Figuur 55: Het projectgebied ca. 1971 (Geopunt, 2018).

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor de gebouwen van het Onze-Lieve-Vrouwecollege in Tienen en een deel van het voormalige klooster van de Augustijnen. Het projectgebied bevindt zich ten westen van de Grote Markt van Tienen, langs de Broekstraat, de Danebroekstraat en de Dr. J. Geensstraat. De toekomstplannen omvatten de afbraak van bestaande gehelen, een nieuwbouw en nieuwe ondergrondse constructies. Er komt een ondergrondse parking onder een deel van het projectgebied, de toegang wordt voorzien langs de Danebroekstraat.

Binnen het projectgebied zelf werd in 2015 archeologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van proefputten door Studiebureau Archeologie bvba. In de vier aangelegde proefputten werd een bodemarchief aangetroffen dat tot op een diepte van 1.80 tot 2.30 m onder het maaiveld bewaard bleef. In de vier putten werd onder een aantal ophogings- en puinlagen en op een diepte tussen 0.9 en 1.10 m onder het maaiveld telkens een eerste archeologisch relevant vlak aangesneden. Dit is vooral duidelijk in werkput 3 waar op 0.90 m onder het maaiveld twee kuilen en een fundering in natuursteen werden aangetroffen. Ook in werkput 4 werd op een diepte van 1.1 m onder het maaiveld een kuil aangesneden. Dit archeologisch relevante vlak wordt afgedekt door lagen die vondstmateriaal uit de 15de en 16de eeuw bevatten. Het betreft bijgevolg bewoning die ouder is dan deze op de oudste cartografische bron, de kaart van Jacob van Deventer. Op deze kaart is vrijwel het volledige huizenblok waarbinnen het projectgebied zich bevindt, aan de straatzijde bebouwd. Nog onder dit eerste archeologisch relevante vlak bevinden zich in alle werkputten stratigrafisch oudere lagen met vondstmateriaal dat tot de late middeleeuwen teruggaat. Minstens twee extra vlakken konden overal vastgesteld worden (waarbij het laatste vlak zich op de overgang met de natuurlijke bodem bevond). Twee scherven, een fragment van een kom of schaal en een scherf in blauw holglas kunnen in de Romeinse periode worden gedateerd. Gelet op de nabijheid van sites met Romeinse begraving en

bewoning is de aanwezigheid van Romeins materiaal belangrijk en kunnen eventuele resten uit deze periode ook nog (deels) bewaard zijn gebleven.⁴⁵ Vermoedelijk kan het gaan om Romeinse crematiegraven.

In de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein zijn meerdere CAI-vindplaatsen gekend. Het projectgebied bevindt zich binnen het historisch centrum van Tienen, tussen de eerste (11de eeuw) en de tweede stadsmuur (12de eeuw). Het betreft voornamelijk meldingen die vondsten dateren uit de late middeleeuwen.

Voor het projectgebied is er langs de Dr. J. Geensstraat reeds in de 14de eeuw sprake van een kapel met nabijgelegen kerkhof. Dit terrein wordt in de 17de eeuw ingenomen door de paters Augustijnen. De Augustijnen breidden hun grondgebied gedurende de 17de eeuw uit naar het zuiden toe. Het duurde niet lang of ze bezaten een groot deel van de percelen langs de Dr. J. Geensstraat, de Danebroekstraat en de Broekstraat. Dit gebied komt grotendeels overeen met het huidige projectgebied. Verschillende bronnen vermeldde oudere bebouwing ook voor het zuidelijk gedeelte van het projectgebied, maar er is geen zekerheid over de grootte of de exacte locatie van deze bebouwing. Eind 18de eeuw werden de bezittingen van de Augustijnen verkocht en kwam het gebied in particuliere handen terecht.

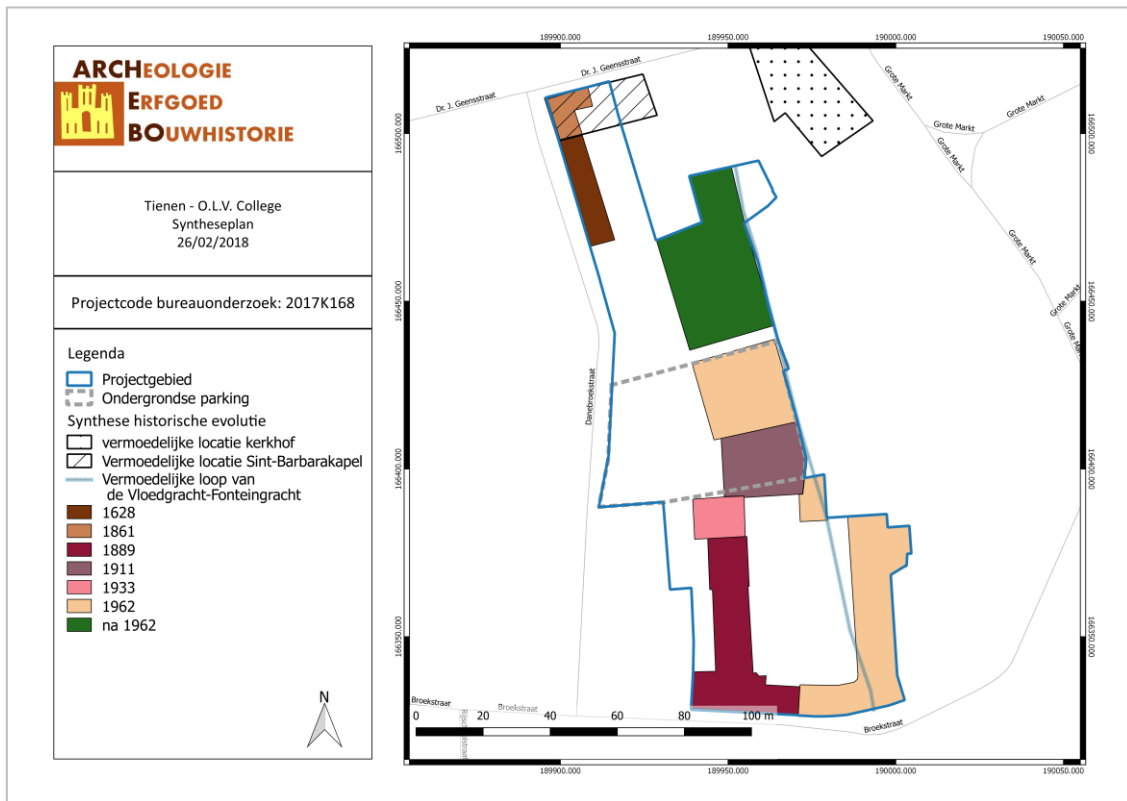
Het projectgebied zal in het noordelijk gedeelte geen grote wijzigingen ondergaan. Belangrijkste opmerking is de bouw van enkele opslagplaatsen na de Tweede Wereldoorlog. De grootste veranderingen zien we op het zuidelijk gedeelte langs de Broekstraat. Eind 19de eeuw starten hier de werken voor de bouw van een nieuwe school. In de loop van de 20ste eeuw zal het Onze-Lieve-Vrouwecollege nog verschillende uitbreidingen en verbouwingen ondergaan.

We kunnen besluiten dat het projectgebied vooral in de loop van de 20ste-eeuw grondige veranderingen onderging. Het is onduidelijk in hoeverre de nieuwbouw van eind 19de eeuw en de verbouwingen van de jaren 1910, de jaren 1930 en de jaren 1960 de archeologische lagen verstoorden.

Een deel van het projectgebied is onderkelderd. Deze kelders hebben mogelijke archeologische lagen plaatselijk verstoord. Het betreft hier voornamelijk de zones van de zuidelijke bebouwing. Ter hoogte van de speelplaats en de parkings langs de Danebroekstraat zijn mogelijke archeologische lagen eventueel nog aanwezig.

De kans om begraving op het projectgebied aan te treffen valt niet uit te sluiten. We denken hier voornamelijk aan het noordelijk gedeelte van het terrein, langs de Dr. J. Geensstraat. Mogelijke motivatie voor dit vermoeden komt door de locatie van de voormalige Sint-Barbarakapel en de vele bronnen die spreken over de aanwezigheid van een kerkhof nabij de kapel. De kapel werd teruggevonden op verschillende historische kaarten, dit is niet zo voor het kerkhof.

⁴⁵ SMEETS M, *Archeo-rapport, het archeologisch vooronderzoek aan de broekstraat te Tienen*, Studiebureau Archeologie bvba, Kessel-Lo, 2016, p. 21.

TICO/18/02/26/31 - Digitale aanmaak

Figuur 56: Het projectgebied ca. 1971 (ARCHEBO bvba, 2018).

3.5 AFWEGING NOODZAAK VERDER ONDERZOEK

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat de kans bestaat dat op het terrein nog archeologische waarden aanwezig zijn. Er dient een bijkomend proefputtenonderzoek volgens de Code van Goede Praktijk uitgevoerd te worden op de locatie waar de aanleg van de ondergrondse parking eventueel verstoring teweeg kan brengen.

4 ASSESSMENT METAALDETECTIE

Metaaldetectie werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk.

5 ASSESSMENT PROEFPUTTENONDERZOEK

5.1 METHODEN, TECHNIKEN EN STRATEGIE

5.1.1 Methode

Om de eventuele historische bebouwing op het projectgebied te analyseren, opteert ARCHEBO bvba om proefputten aan te leggen. De locatie werd vastgelegd op basis van de analyse van historische, cartografische en iconografische bronnen. In deze proefputten wordt de verticale en horizontale omvang van de stedelijke context geanalyseerd. Ook de aard, datering en waarde van deze context worden bestudeerd, evenals hun relatie met het landschap en de impact van de geplande werken.

Bij het bepalen van de methode en technieken worden volgende keuzes gemaakt afhankelijk van het vooronderzoek:

- Omvang van de putten
- Diepte van de putten
- Aantal putten
- Inplanting van de putten

De keuze is verder afhankelijk van de volgende parameters:

- Aard ondergrond
- Doelstelling onderzoek
- Verwachte sporen- en vondstendensiteit
- Terreingesteldheid

De concrete uitvoer van het onderzoek gebeurt conform de technische bepalingen voorgeschreven in de Code van de Goede Praktijk.

5.1.2 Technieken

Er worden op het projectgebied 4 bijkomende proefputten gezet. De proefputten zijn 4 op 4 meter groot. Indien afgeweken wordt van de omvang van de proefputten op basis van de bekomen inzichten tijdens de uitvoering van het onderzoek, wordt dit beschreven en verantwoord in de rapportering. Iedere proefput wordt beschouwd als een werkput.

Gezien de bodemstructuur van het projectgebied zal het protocol voor 'proefputten op sites met complexe verticale stratigrafie' gevolgd worden. Van proefputten wordt in regel de volledige stratigrafische sequentie onderzocht. De diepte van de proefput omvat alle aanwezige sporen, voor zover dit relevant is voor de vraagstelling van het onderzoek. Na het opgraven van elk vlak wordt geverifieerd, op basis van de vaststellingen uit de putwand en door middel van lokale verdiepingen van het opgravingsvlak, of er zich dieperliggende niveaus met archeologische sporen of vondsten voorzien. In voorkomend geval wordt een nieuw opgravingsvlak aangelegd en onderzocht.

Indien de diepte van de proefput de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie niet bereikt, worden per proefput enkele boringen of sonderingen tot in de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie geplaatst om de stratigrafie in kaart te brengen.

De graafmachine die gebruikt wordt voor het aanleggen van de proefputten is van een type dat toelaat zowel horizontale vlakken aan te leggen als de stratigrafie te volgen zonder schade toe te brengen aan de aangetroffen sporen. De graafbak heeft geen tanden. De afgraving tot het eerste opgravingsvlak gebeurt machinaal. Indien meerdere opgravingsvlakken worden aangelegd, wordt het bovenliggende vlak steeds volledig afgewerkt vooraleer er verdiept wordt. De vlakken worden steeds gelinkt aan de putwandprofielen. De overige verdiepingen gebeuren handmatig met uitzondering van het verwijderen van puinpakketten en uniforme ophogingslagen. Omvangrijke sporen worden slechts gecoupeerd tot op het volgende vlakniveau, en pas verder gecoupeerd na het aanleggen en registreren van dat volgende vlak.

De putwanden van proefputten worden grondig bekeken om aan te geven op welke niveaus er tijdens een eventuele opgraving opgravingsvlakken moeten worden aangelegd. Essentieel is dat er een gedegen inzicht ontstaat in de stratigrafische opbouw van het terrein.

5.1.3 Strategie

Er wordt een vooronderzoek met ingreep in de bodem voorgesteld dat bestaat uit volgende onderzoeksmethodes:

- Proefputtenonderzoek

Er wordt geopteerd voor een proefputtenonderzoek om uitspraken te kunnen doen over de archeologische waarde van de locatie waar de ondergrondse parkeergarage gepland is. Hiervoor wordt een beperkt maar statisch representatief deel van dat terrein opgegraven.

- Is het **MOGELIJK** deze methode toe te passen op het terrein? Ja.
- Is het **NUTTIG** deze methode toe te passen op het terrein? Ja,
- Is het overdreven **SCHADELIJK** voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein? Nee.
- Is het **NOODZAKELIJK** deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)? Ja.

5.2 VONDSTEN

Vondsten gedaan bij de aanleg van het vlak worden als zodanig geregistreerd, indien mogelijk per laag waarin ze werden aangetroffen. Vondsten die tijdens de aanleg al kunnen worden geassocieerd met een spoor worden gekoppeld aan het betreffende spoor geregistreerd.

Indien tijdens het couperen van sporen in functie van de beantwoording van onderzoeksvragen vondsten worden gedaan, worden deze eveneens gekoppeld aan het spoor geregistreerd.

Tijdens de aanleg van het tweede vlak in werkput 2 werden drie vondsten gedaan. Het betreft twee scherven in roodbakkend aardewerk en het lemmet van een mes. Deze stukken kunnen gedateerd worden in de 14de-15de eeuw. Ook spoor 5 in werkput 2 bevatte twee scherven roodbakkend aardewerk.

Figuur 57: Mes en twee scherven roodbakkend aardewerk aangetroffen tijdens de aanleg van het tweede vlak in werkput 2 (ARCHEBO bvba, 2018).

Figuur 58: Aardewerk afkomstig uit spoor 5 in werkput 2 (ARCHEBO bvba, 2018).

Tijdens de aanleg van het eerste vlak in werkput 3 werden fragmenten van 1 individu in roodbakkend aardewerk aangetroffen. De stukken zijn spaarzaam voorzien van loodglazuur en de bodem beschikt over twee geknepen standvinnen. Deze kenmerken laten het toe dit exemplaar in de 14de-15de eeuw te dateren.

Figuur 59: Vondsten aangetroffen tijdens de aanleg van het eerste vlak in werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2018).

In spoor 6 uit werkput 3 werd één scherf in roodbakkend aardewerk gerecupereerd. Het stuk kan gedateerd worden in de late middeleeuwen (14de-15de eeuw).

Figuur 60: Aardewerk afkomstig uit spoor 6 in werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2018).

Tijdens de aanleg van het eerste vlak in werkput 4 werden twee vondsten gedaan. Het betreft 2 stukken roodbakkend aardewerk die in de late tot vroege middeleeuwen kunnen gedateerd worden (ca. 1350-1550).

Figuur 61: Aardewerk blootgelegd tussen de aanleg van het eerste vlak in werkput 4 (ARCHEBO bvba, 2018).

5.3 STALEN

Er werden geen stalen genomen tijdens het proefputtenonderzoek.

5.4 METAALDETECTIE

In het vlak werden geen metaalvondsten aangetroffen. Dit was wel het geval in de hopen afgegraven aarde van werkput 1 t.e.m. 3. In de storthoop van werkput 1 werden zowel een knoopje (16de-17de eeuw), loodfragment, twee ijzeren handgesmede nagels aangetroffen als een mogelijke schoensluiting voor een trip of stilleganc (14de-15de eeuw) aangetroffen.

Figuur 62: Vondsten stort werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2018).

Figuur 63: Mogelijke schoensluiting (ARCHEBO bvba, 2018).

In de storthopen van werkput 2 werden daarentegen een munt (duit Filips II uit 1591), post-middeleeuws leerbeslag en vingerhoed (ca. 19de eeuw) teruggevonden.

Figuur 64: Vondsten stort werkput 2 (ARCHEBO bvba, 2018).

De afgegraven aarde afkomstig uit werkput 3 bevatte een riemhanger (15de-16de eeuw), D-vormige gesp (1250-1500), laatmiddeleeuwse gespangel, 1 frankstuk, musketkogel en een loodje.

Figuur 65: Vondsten stort werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2018).

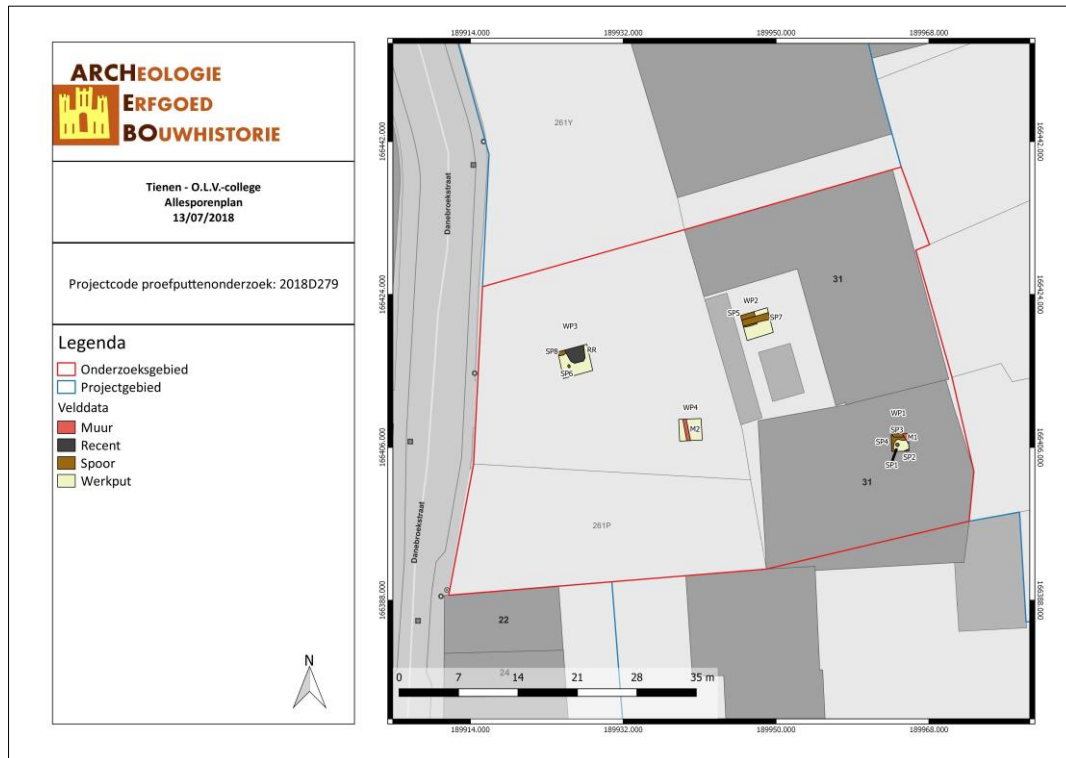
Figuur 66: D-vormige gesp afkomstig uit stort werkput 3 (ARCHEBO bvba, 2018).

5.5 CONSERVATIE

De aangetroffen archeologische artefacten bevinden zich in een stabiele toestand, waardoor er zich naar conservatie toe geen specifieke problematiek stelt.

5.6 SPOREN & STRATIGRAFIE

Het proefputtenonderzoek werd uitgevoerd op 11 juli 2018. Hierbij werden in totaal 4 proefputten verspreid over het terrein aangelegd.

TICO/18/07/13/32 - Digitale aanmaak

Figuur 67: Allesporenplan (ARCHEBO bvba, 2018).

TICO/18/07/13/33 - Digitale aanmaak

Figuur 68: Allesporenplan (ARCHEBO bvba, 2018).

In de eerste werkput werd het eerste vlak aangelegd op ca. 50 cm onder het maaiveld. In dit niveau konden zowel een muur (M1), twee uitbraaksporen (sp2 & 3) als een kuil met natuursteen (sp1) waargenomen worden. De eerste restanten van de muur waren evenwel reeds zichtbaar op ca. 30-40 cm onder het maaiveld. Na registratie werd het vlak tot op het moedermateriaal – dat zich op ca. 110 cm onder het maaiveld bevond - verdiept. In dit vlak tekende zich een spoor met een donker grijze - greppelachtige - vulling af (sp4).

Figuur 69: Vlak 1 in werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2018).

Figuur 70: M1 in werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2018).

Figuur 71: Vlak 2 werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2018).

Figuur 72: Profiel werkput 1 (ARCHEBO bvba, 2018).

In werkput 2 bevond werd op ca. 70 cm onder het maaiveld een uitbraakspoor zichtbaar (sp7). Plaatselijk werd de put verdiept, waarbij het tweede en derde archeologische niveau zich respectievelijk op 120 en 180 cm onder het maaiveld bevonden. Het tweede niveau betreft een donkergrijs, groen gevlekt pakket dat laat-middeleeuws materiaal bevat. Het derde vlak werd gevormd door de moederbodem waarin zich één spoor aftekende (sp5).

Figuur 73: Vlak 2 werkput 2 (ARCHEBO bvba, 2018).

Figuur 74: Vlak 3 werkput 2 (ARCHEBO bvba, 2018).

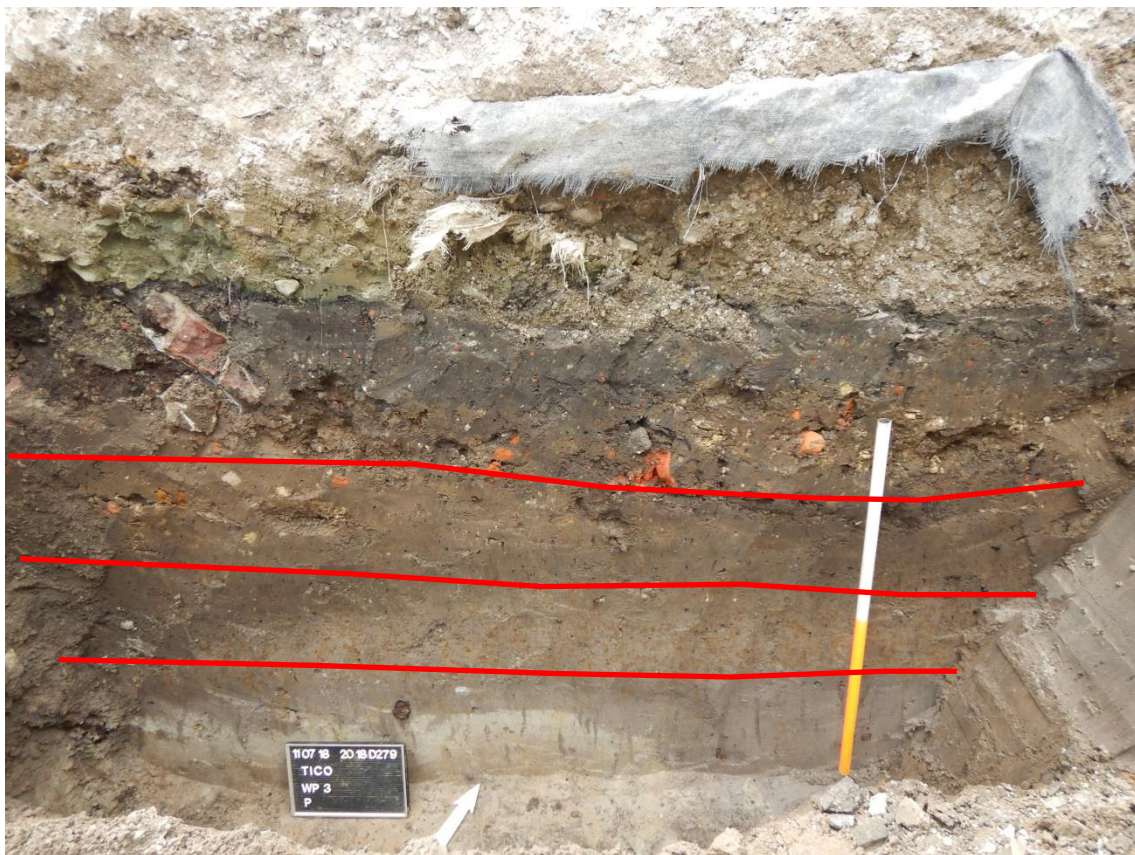

Figuur 75: Profiel met aanduiding van de aangelegde niveaus (ARCHEBO bvba, 2018).

Het eerste vlak in werkput 3 werd afgedekt door een zwaar verstoord pakket en bevond zich 150 cm onder het maaiveld. Dit eerste niveau bevatte naast een verstoring ook een kuil (sp6). Dit spoor werd gecoupeerd en leverde laat-middeleeuws materiaal op. Na het plaatselijk verdiepen van de werkput werden nog twee andere relevante archeologische niveaus aangetroffen. Deze bevonden zich respectievelijk 170 en 190 cm onder het maaiveld. In het laatste archeologische niveau tekende zich ook een spoor – mogelijke greppel - af (sp8).

Figuur 76: Vlak- en coupefoto spoor 6 (ARCHEBO bvba, 2018).

Figuur 77: Profiel werkput 3 met aanduiding van de aangelegde vlakken (ARCHEBO bvba, 2018)

Tot slot werd er in het eerste vlak van werkput 4 op 160 cm onder het maaiveld een natuurstenen muur (M2) aangetroffen. Aangezien de muur over de volledige lengte van de proefput liep en het zicht op deze structuur te beperkt was, werd er beslist niet te verdiepen. Over de datering van deze structuur kan niets met zekerheid gezegd worden.

Figuur 78: Vlak 1 werkput 4 (ARCHEBO bvba, 2018)

5.7 HET ONDERZOCHE GEBIED EN BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

- *In hoeverre is er een goed bewaarde bodemopbouw aanwezig?*
 - De bodemopbouw is relatief goed bewaard. In werkput 1 werd zelfs een restant van de Bt-horizont aangetroffen.
- *Zijn er nog archeologisch relevante niveaus aanwezig?*
 - In alle werkputten werden minstens 2 archeologisch relevante niveaus aangetroffen.
- *Vanaf wanneer kwam het terrein in gebruik? Welke sporen zijn hiervan terug te vinden en op welke diepte? Hoeveel archeologische niveaus zijn er aanwezig? En hoe onderscheiden ze zich?*
 - In werkput 1 werden 2 relevante archeologische niveaus waargenomen. In werkputten 2 & 3 waren dit 3 niveaus. Over werkput 4 kan geen uitspraak gedaan worden, daar er niet verdiept werd door de aanwezigheid van een natuurstenen muur. De blootgelegde sporen lijken in alle werkputten afkomstig te zijn van bewoning (muurbouw, uitbraaksporen en kuilen). In zowel werkput 2 als 3 lijkt het moedermateriaal afgedekt te zijn door een pakket dat lijkt te stammen uit de 13de-14de eeuw. Onder dit pakket kunnen zich eventueel nog oudere sporen/pakketten bevinden. Dit leek bijvoorbeeld het geval te zijn in werkput 3. Over de ouderdom van het spoor/pakket in werkput 3 kan evenwel geen uitspraak gedaan worden.
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
 - De sporen beschikken over een matig tot goede bewaring. De geplande ruimtelijke ontwikkeling is allicht nefast voor de op het terrein aanwezige archeologie.
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
 - Mogelijk maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren.
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
 - De aangetroffen sporen behoren tot meerdere periodes.
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
 - De aangetroffen sporen kunnen in de laat- tot post-middeleeuwse periode of zelfs vroeger gedateerd worden.
- *Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische resten?*

- Het betreft bewoningssporen (restanten van muren, uitbraaksporen en kuilen) die uit de laat- tot post-middeleeuwse periode stammen. Plaatselijk (werkput 3 en mogelijk ook 2) werd een spoor/pakket aangetroffen dat van voor de 13de eeuw moet dateren. Er werd evenwel geen dateerbaar materiaal in aangetroffen.
- *Kunnen er structuren aangeduid worden? Wat is hun onderlinge samenhang?*
 - *Er werden twee muren aangetroffen. Over de onderlinge samenhang kan geen uitspraak gedaan worden.*
- *Kunnen sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?*
 - Binnen het projectgebied zelf werd in 2015 archeologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van proefputten door Studiebureau Archeologie bvba. In de vier aangelegde proefputten werd een bodemarchief aangetroffen dat tot op een diepte van 1.80 tot 2.30 m onder het maaiveld bewaard bleef. In de vier putten werd onder een aantal ophogings- en puinlagen en op een diepte tussen 0.9 en 1.10 m onder het maaiveld telkens een eerste archeologisch relevant vlak aangesneden. Dit
- *Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners gedurende hun gebruikperiode?*
 - Er werd te weinig vondstmateriaal aangetroffen om een uitspraak te kunnen doen over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners gedurende hun gebruikperiode.
- *In hoeverre verstoort de recente bebouwing het archeologische erfgoed?*
 - De recente verharding verstoort het archeologische erfgoed minimaal. In alle werkputten zijn minstens 2 archeologische niveaus bewaard gebleven.
- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:*
 - *Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*
 - Zie Programma van Maatregelen
 - *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?*
 - Zie Programma van Maatregelen
- *Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?*
 - Zie Programma van Maatregelen
- *Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*
 - Zie Programma van Maatregelen

5.8 POTENTIËLE KENNIS EN WAARDERING

Het terrein beschikt over minimaal 2 goed bewaarde archeologische niveaus. Deze bevatten bewoningssporen (muren, uitbraaksporen en kuilen) uit de laat- tot post-middeleeuwse periode. Plaatselijk kunnen mogelijk oudere sporen aangetroffen worden. In twee werkputten werd een spoor/pakket aangetroffen dat van voor de 13de eeuw moet dateren. Hierdoor luidt de conclusie dat het terrein kenniswinst kan opleveren. Aangezien besloten is binnen het terrein geen werken uit te voeren, is verder onderzoek momenteel niet nodig. Indien er een ontwikkeling komt waarbij het archeologische niveau verstoord wordt, adviseert ARCHEBO bvba verder onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving.

6 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

6.1 SAMENVATTING

6.1.1 Voor een gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor de gebouwen van het Onze-Lieve-Vrouwecollege in Tienen en een deel van het voormalige klooster van de Augustijnen. Het projectgebied bevindt zich ten westen van de Grote Markt van Tienen, langs de Broekstraat, de Danebroekstraat en de Dr. J. Geensstraat. De toekomstplannen omvatten de afbraak van bestaande gehelen, een nieuwbouw en nieuwe ondergrondse constructies. Er komt een ondergrondse parking onder een deel van het projectgebied, de toegang wordt voorzien langs de Danebroekstraat.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het projectgebied vooral in de loop van de 20ste-eeuw grondige veranderingen onderging. Het is onduidelijk in hoeverre de nieuwbouw van eind 19de eeuw en de verbouwingen van de jaren 1910, de jaren 1930 en de jaren 1960 de archeologische lagen verstoorden.

Een deel van het projectgebied is onderkelderd. Deze kelders hebben mogelijke archeologische lagen plaatselijk verstoord. Het betreft hier voornamelijk de zones van de zuidelijke bebouwing. Ter hoogte van de speelplaats en de parkings langs de Danebroekstraat zijn mogelijke archeologische lagen eventueel nog aanwezig.

De kans om begraving op het projectgebied aan te treffen valt niet uit te sluiten. We denken hier voornamelijk aan het noordelijk gedeelte van het terrein, langs de Dr. J. Geensstraat. Mogelijke motivatie voor dit vermoeden komt door de locatie van de voormalige Sint-Barbarakapel en de vele bronnen die spreken over de aanwezigheid van een kerkhof nabij de kapel. De kapel werd teruggevonden op verschillende historische kaarten, dit is niet zo voor het kerkhof. Daarnaast lijken archeologische gegevens in de omgeving ook op de mogelijke aanwezigheid Romeinse begraving te duiden.

Op woensdag 11 juli 2018 werd binnen het projectgebied een archeologische proefputtenonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek heeft aangetoond dat er in alle werkputten minstens 2 archeologische niveaus goed bewaard zijn gebleven. Deze bevatten bewoningssporen (muren, uitbraaksporen en kuilen) uit de laat- tot post-middeleeuwse periode. In werkput 2 en 3 is mogelijk een spoor/pakket aangetroffen dat ouder is dan de 13de eeuw. Aangezien besloten is binnen het terrein geen werken uit te voeren, is verder onderzoek momenteel niet nodig. Indien er een ontwikkeling komt waarbij het archeologische niveau verstoord wordt, adviseert ARCHEBO bvba verder onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving.

6.1.2 Voor een niet-gespecialiseerd publiek

Tijdens het uitgevoerde archeologisch onderzoek werden verschillende interessante archeologische niveaus waargenomen. Aangezien besloten is binnen het terrein geen werken uit te voeren, is verder onderzoek momenteel niet nodig. Indien er een ontwikkeling komt waarbij het archeologische niveau verstoord wordt, adviseert ARCHEBO bvba verder onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving.

7 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Het terrein beschikt over minimaal 2 goed bewaarde archeologisch niveaus. Hierdoor luidt de conclusie dat het terrein een grote kenniswinst kan opleveren. Aangezien besloten is binnen het terrein geen werken uit te voeren, is verder onderzoek momenteel niet nodig. Indien er een ontwikkeling komt waarbij het archeologische niveau verstoord wordt, adviseert ARCHEBO bvba verder onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving.

8 BIBLIOGRAFIE

8.1 PUBLICATIES:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, *Code van Goede Praktijk voor de Uitvoering van en Rapportering over Archeologisch Vooronderzoek en Archeologische Opgravingen en het Gebruik van Metaaldetectoren, versie 2.0*, 2017.

BECUWE F., LENAERTS T. en DEBONNE V., *Gebouwde histories, handleiding voor bouwhistorisch onderzoek*, Brussel, 2017.

CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., DEVROE A., en VERBEELEN G., *Archeologienota, Tienen – Ooievaarstrat, 'Hertogensite'*, Kortenaken, 2016.

DEPLUVEZ J.M., DUERLOO L. en FLABA M., *Tienen 1635, geschiedenis van een Brabantse stad in de zeventiende eeuw*, Tienen, 1985.

DUVOSQUEL J.-M., 'Kaarten en plannen, topografische iconografie', in: VAN DEN EECKHOUT P. en VANTHEMSCHÉ G. (eds.), *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-21ste eeuw*, Brussel, 2009.

KEMPENEERS P., *Thuis in Tienen*, Tienen, 1999.

KEMPENEERS P., *Tienen in de wandeling*, Tienen, 2013

KEMPENEERS P., *Tienen in verbeelding*, Tienen, 1986.

KEMPENEERS P., *Tiense plaatsnamen*, Tienen, 1987.

MERTENS J., 'Tienen, een Gallo-Romeinse nederzetting' in: *Acta Archaeologica Lovaniensia* 5, 1972

ROCK R., 'Tienen', in: *Onze steden*, Brussel, 1942.

SMEETS M., *Het archeologisch vooronderzoek aan de Peperstraat te Tienen*, Kessel-Lo, 2015.

SMEETS M., *Archeo-rapport, het archeologisch vooronderzoek aan de broekstraat te Tienen*, Studiebureau Archeologie bvba, Kessel-Lo, 2016.

STIJNEN M., *Honderd Tiense Collegejaren*, Tienen, 1989.

TEEUWEN N., 'De Augustijnen te Tienen (1615-1796)', in: *Thiunas*, 1938.

VANDER GINST V. en SMEETS M., *Het archeologisch vooronderzoek aan de Hennemarkt te Tienen*, Kessel-Lo, 2015.

VAN EECKHOUDT L., 'De Augustijnen te Tienen (1615-1796)', in: *Oost-Brabant*, 2003.

VAN RANST E. en SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000)*, Gent, 2000.

8.2 ONLINE BRONNEN:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Inventaris Onroerend Erfgoed', op:
www.inventaris.onroenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Klooster der Augustijnen', op:
www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 15 februari 2018.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Kloostertuin van de Augustijnen', op:
www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 15 februari 2018.

GEOPUNT VLAANDEREN, 'Atlas der Buurtwegen', op: www.geopunt.be, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

KEMPENEERS P., 'De melaatsen van Danebroek', op: www.kempeneers.org, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018.

KEMPENEERS P., 'Tiense Sprokkel 322: Sint-Barbarakerkhof', op: www.kempeneers.org, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018.

KEMPENEERS P., 'Jaco Mertens: de Hemel te rijk', op: www.kempeneers.org, laatst geraadpleegd op 16 februari 2018.

KU LEUVEN, 'Kaart van de Franse ingenieurs-geografen (1746-1748)', op:
<https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

RIJSARCHIEF BELGIE, 'Augustijnencollege te Tienen', op: www.search.arch.be, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018.

WIKIPEDIA, 'Ferrariskaarten', op:
<https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Ferrariskaarten&oldid=47485125>, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

WIKIPEDIA, 'Geschiedenis van Tienen', op: www.wikipedia.org, laatst geraadpleegd op 19 februari 2018.

WIKIPEDIA, 'Hageland', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 5 januari 2018.

WIKIPEDIA, 'Haspengouw', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 5 januari 2018.

WIKIPEDIA, 'Vandermaelenkaart', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 26 februari 2018.

9 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.....	4
Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2018).....	6
Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018).	6
Figuur 4: Het projectgebied in een bocht van de Broekstraat. We zien de hoofdingang van het O.L.V. College in het gebouw dat in de jaren 1960 gebouwd is (Google Streetview, 2018).....	9
Figuur 5: Het projectgebied langs de Broekstraat rechts op de afbeelding (Google Streetview, 2018).	9
Figuur 6: Het projectgebied langs de Broekstraat, de oudere gebouwen van het O.L.V. College (Google Streetview, 2018).	10
Figuur 7: Het projectgebied langs de Danebroekstraat, momenteel in gebruik als parking (Google Streetview, 2018).	10
Figuur 8: het projectgebied langs de Dr. J. Geensstraat. Dit gedeelte maakte deel uit van het voormalige klooster van Augustijnen (Google Streetview, 2018).	11
Figuur 9: De hoek van de Dr. J. Geensstraat en de Danebroekstraat. Dit is het voormalige klooster van Augustijnen (Google Streetview 2018).....	11
Figuur 10: Het projectgebied langs de Danebroekstraat. Deze percelen zijn de tuinen van het voormalige klooster van Augustijnen (Google Streetview, 2018).	12
Figuur 11: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018).	12
Figuur 12: Situering van de ondergrondse parking (Urban Platform cvba, 2018).	13
Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied en de ondergrondse parking op de GRB-basiskaart (ARCHEBO bvba, 2018).	14
Figuur 14: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2018).....	16
Figuur 15: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018).	16
Figuur 16: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2018).	17
Figuur 17: Situering van de verschillende waterlopen rond het onderzoeksgebied (Geopunt, 2018).	17
Figuur 18: Het onderzoeksgebied in Tienen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2018).	18
Figuur 19: Situering van het onderzoeksgebied op de Bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018).	19
Figuur 20: Situering van het onderzoeksgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart (Geopunt, 2018). ..	20
Figuur 21: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de Bodemgebruikskaart (Geopunt, 2018).....	20
Figuur 22: Proefputtenplan van het uitgevoerde onderzoek in 2015 (Studiebureau Archeologie bvba, 2015).....	22
Figuur 23: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2018).	24
Figuur 24: Kaart met aanduiding van de IOE-relicten (Geoportaal, 2018).	25
Figuur 25: Historische schets (ARCHEBO bvba, 2018).	28
Figuur 26: Detail uit de kaart van Tienen gemaakt door Deventer (Koninklijke Bibliotheek, 2018).	30
Figuur 27: Detail uit de kaart gemaakt door Braun en Hogenberg (Koninklijke Bibliotheek, 2018).	31
Figuur 28: Detail van de kaart gemaakt door Bartholomeus Willemsz. Dolendo, inname van Tienen 1588, (Rijksmuseum, 2018).	32
Figuur 29: Detail uit de Villaretkaat (Geopunt, 2018).	33
Figuur 30: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2018).	34
Figuur 31: Algemeen plan van het klooster van Daelenbroek, Tienen, 1784, landmeter J.H. de Brie, (Cartesius, 2018).....	35
Figuur 32: Detail uit het primitief kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied (Kadasterarchief Vlaams Brabant, 2018).....	36

Figuur 33: schetsmatige weergave van het projectgebied en de bebouwing volgens het primitief kadasterplan (ARCHEBO bvba, 2018).	37
Figuur 34: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018).	38
Figuur 35: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018).	39
Figuur 36: Situering van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2018).	40
Figuur 37: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (Geopunt, 2018).	40
Figuur 38: Bebouwing op het projectgebied ca. 1889 (ARCHEBO bvba, 2018).	41
Figuur 39: Bebouwing op het projectgebied ca. 1912 (ARCHEBO bvba, 2018).	42
Figuur 40: Prent van het Onze-Lieve-Vrouwecollege jaren 1910 (Stijnen, 1989).	42
Figuur 41: De speelplaats van het College voor de verhoging van de oostelijke vleugel (Stijnen, 1989).	43
Figuur 42: Bouwplannen uit 1928 tonen dat de oostelijke vleugel werd verhoogd.	44
Figuur 43: Bebouwing op het projectgebied ca. 1933 (ARCHEBO bvba, 2018).	45
Figuur 44: uitbreiding van de westelijke vleugel in 1933	45
Figuur 45: dwarsdoorsneden van de nieuwbouw uit 1933	46
Figuur 46: Grondplan van het Onze-Lieve-Vrouwecollege in 1933.	46
Figuur 47: Het projectgebied ca. 1947 (Cartesius, 2018).	47
Figuur 48: Het Onze-Lieve-Vrouwecollege voor de nieuwbouw van 1962 (Stijnen, 1989).	47
Figuur 49: het nieuwbouwproject in 1962	48
Figuur 50: De bestaande toestand van de gevel van de school langs de Broekstraat in 1962.	49
Figuur 51: Gevel van de nieuwbouw uit 1962	49
Figuur 52: Grondplan van de nieuwe turn- en feestzaal die in 1962 achter de overdekte speelplaats gebouwd werd.	50
Figuur 53: Het college na de verbouwing van 1962 (Stijnen, 1989).	51
Figuur 54: Het projectgebied ca. 1966 (ARCHEBO bvba, 2018).	51
Figuur 55: Het projectgebied ca. 1971 (Geopunt, 2018).	52
Figuur 56: Het projectgebied ca. 1971 (ARCHEBO bvba, 2018).	54
Figuur 57: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018).	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 58: Voorgestelde inplanting proefputten (ARCHEBO bvba, 2018).	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

10 PLANNENLIJST

TION/18/02/26/1 - Digitale aanmaak.....	6
TION/18/02/26/2 - Digitale aanmaak.....	6
TION/18/02/26/3 - Digitale aanmaak.....	12
TION/18/02/26/4 - Digitale aanmaak.....	14
TION/18/02/26/5 - Digitale aanmaak.....	16
TION/18/02/26/6 - Digitale aanmaak.....	16
TION/18/02/26/7 - Digitale aanmaak.....	17
TION/18/02/26/8 - Digitale aanmaak.....	18
TION/18/02/26/9 - Digitale aanmaak.....	19
TION/18/02/26/10 - Digitale aanmaak.....	20
TION/18/02/26/11 - Digitale aanmaak.....	20
TION/18/02/26/12 - Digitale aanmaak.....	24
TION/18/02/26/13 - Digitale aanmaak.....	25
TION/18/02/26/14 - Digitale aanmaak.....	28
TION/18/02/26/15 - Digitale aanmaak.....	30
TION/18/02/26/16 - Digitale aanmaak.....	31
TION/18/02/26/17 - Digitale aanmaak.....	33
TION/18/02/26/18 - Digitale aanmaak.....	34
TION/18/02/26/19 - Digitale aanmaak.....	36
TION/18/02/26/20 - Digitale aanmaak.....	37
TION/18/02/26/21 - Digitale aanmaak.....	38
TION/18/02/26/22 - Digitale aanmaak.....	39
TION/18/02/26/23 - Digitale aanmaak.....	40
TION/18/02/26/24 - Digitale aanmaak.....	40
TION/18/02/26/25 - Digitale aanmaak.....	41
TION/18/02/26/26 - Digitale aanmaak.....	42
TION/18/02/26/27 - Digitale aanmaak.....	45
TION/18/02/26/28 - Digitale aanmaak.....	47
TION/18/02/26/29 - Digitale aanmaak.....	51
TION/18/02/26/30 - Digitale aanmaak.....	52
TION/18/02/26/31 - Digitale aanmaak.....	54
TION/18/02/26/32 - Digitale aanmaak.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
TION/18/05/28/33 - Digitale aanmaak.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

11 FOTOLIIST

Projectcode: 2018D279															
Lijstonderwerp: Tienen - OLV-College															
Herkeningsnr.	Werkput	Vlak	Vak	Spoor	Type foto								Vervaardiging		Datum
					Overzicht	Vlak	Spoor	Coupe	Profiel	Vondst	Detail	Ander	Analoog	Digitaal	
1	1	1			X									X	20/08/2019
2	1	1		M1			X							X	20/08/2019
3	1	1		M1			X							X	20/08/2019
4	1	2			X									X	20/08/2019
5	1	2		M1			X							X	20/08/2019
6	2	1			X									X	20/08/2019
7	2	2			X									X	20/08/2019
8	2	3			X				X					X	20/08/2019
9	2													X	20/08/2019
10	3	1			X									X	20/08/2019
11	3	1			X									X	20/08/2019
12	3	1		6			X							X	20/08/2019
13	3	1		6				X						X	20/08/2019
14	4	1			X									X	20/08/2019
15	3								X					X	20/08/2019

12 VONDSTENLIJST

Projectcode: 2018D279																															
Lijstonderwerp: Tienen - OLV-College																															
Nr.	WP	VL	Vak	Sector	Spoor	Vulling/Laag	Kwadrant	Inzamelwijze			Vondscat.	Datering	Hoeveelheid		XYZ-coördinaten	Foto's	Tekening	Homogeniteit		Beschrijving										Opmerking	Datum
								Vlak	Coupe	Profiel			Telling	Schatting				Residueel	Intrusief	Baksel	Fragment	Vorm	Type	Glazuur	Inclusies	Versiering	Maakwijze	Herkomst			
V1	2	2						X			MET	laat- tot postmiddeleeuws	1																Mes	20/08/2019	
V2	2	2						X			AW	laatmiddeleeuws	2							rood								Gedraaid	lokaal		20/08/2019
V3	2	2			5			X			AW	laatmiddeleeuws	2							rood								Gedraaid	lokaal		20/08/2019
V4	3	1						X			AW	laatmiddeleeuws	7							rood							loodglazuur	Gedraaid	lokaal		20/08/2019
V5	3				6			X			AW	laatmiddeleeuws	1							rood								Gedraaid	lokaal		20/08/2019
V6	4	1						X			AW	laatmiddeleeuws	2							rood								Gedraaid	lokaal		20/08/2019

13 METAALDETECTIELIJST

Projectcode: 2018D297						
Lijstonderwerp: Tienen - OLV-College						
Puntvondstnummer	Werkput	Vlak	Materiaal	Beschrijving	Datering	Opmerking
MD1		1 STORT	koperlegering	Knoop	16de-17de eeuw	
			loodlegering	loodfragment	onbekend	
			ijzer	2 handgesmede nagels	onbekend	
			loodlegering	schoensluiting?	laatmiddeleeuws	
MD2		2 STORT	koperlegering	vingerhoed	ca. 19de eeuw	
			koperlegering	Duit Filips II	1591	
			koperlegering	leerbeslag	postmiddeleeuws	
MD3		3 STORT	koperlegering	riemhanger	laat- tot postmiddeleeuws	
			koperlegering	D-vormige gesp	1250-1500	
			koperlegering	1 Frank, België, Type Ceres	2de helft 20ste eeuw	
			loodlegering	Musketkogel	ca. 1550-1850	
			loodlegering	loodje	onbekend	
			koperlegering	gespangel	laatmiddeleeuws	